

בס"ד. שיחת* יום ה' פ' פינחס, י"ב תמוז, ה'תשי"ז.

בלתי מוגה

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "ניע זשוריצי כלאָפּצי".]

א. איתא¹ בספר עבודת הקדש² ע"פ³ "ויהי בשלושים שנה"⁴, דשנה הוא לשון שינוי.

— יש אומרים שלכן תקופה של משך זמן הכוללת כל אופני השינויי אויר (קיץ סתו חורף אביב) נק' בשם שנה, לפי שכוללת בתוכה כל השינויים —

והדיון בב"ד הגדול — מסיים שם בעבודת הקדש — נכלל בשלושים אופני שינויים. וזהו ויהי בשלושים שינויים.

והנה, ביחד עם זה, שהרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"⁵, פי' הכתוב הוא גם כפשוטו — לשון שנה — הזמן הכולל בתוכו כל השינויים.

[ויש⁶ להוסיף, שמשך הזמן דשלושים שנה כולל את כל הענינים והשינויים שבעבודת האדם — כמוכן מביאור הצמח-צדק? עה"פ "ויהי בשלושים שנה" ש"זהו עשר אורות פנימיים ועשר כלים ועשר מקיפים", כפי שישנם באדם.

וכיון שעבודת האדם היא עיקר ותכלית הבריאה, כמארז"ל⁷ "בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית", וכתוצאה מזה בא החיוב ש"כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם"⁸,

(3) יחזקאל א, א.

(4) ראה ג"כ שיחת ש"פ קרח, מבה"ח תמוז בתחלתה (לקו"ש ח"ב ע' 591 ואילך. לעיל ע' 84 ואילך).

(5) שבת סג, א. וש"נ.

(6) המוסגר בחצאי ריבוע — מרשימת א' השומעים שרשם בעת ההתוועדות.

(7) קיצורים והערות לתניא ע' עו. וראה גם זח"ג רמו, ב. עבודת הקודש שם.

(8) פרש"י ר"פ בראשית. ובכ"מ.

(9) סנהדרין לז, סע"א (במשנה). וש"נ.

(* תוכן כמה מהשיחות הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בבטאון חב"ד חוברת טו ע' כז ואילך. ולאח"ז בלקו"ש ח"ד ע' 1323 ואילך. ע' 1328 ואילך. ח"ג ע' 235 ואילך. — במהדורא זו ניתוספו ושולבו גם פרטי הענינים ואריכות הדברים, כפי שנערכו ע"פ סרט-הקלטה.

(1) סעיף זה — חסר בסרט-הקלטה, ונעתק מהתוכן שבלקו"ש.

(2) ח"ד פי"ט. וראה ג"כ שערי אורה — לר"י גיקטליא — ש"ה.

— וכן הוא האמת (שהרי בודאי שהתורה לא תאמר לאדם דבר שהוא היפך האמת, ובפרט בתור חיוב ש"חייב לומר כו"), וההסברה בזה, דכיון שהתורה ניתנה לכל אחד ביחוד, שהרי לכל אחד נאמר "אנכי הוי' אלקיך"¹⁰, לשון יחיד¹¹, לכן גם העולם, שקיומו תלוי בתורה, נברא בשביל כל אחד ביחוד —

הרי מובן ששלושים שנה שכוללים את כל הענינים והשינויים שבאדם, כוללים גם את כל הענינים והשינויים שבעולם — שזהו כללות הענין דג' עולמות ב"ע, הן ב"ע הכלליים והן ב"ע הפרטיים, ובלשון החקירה: עולם השפל, עולם הגלגלים, ועולם המלאכים¹², אשר, כל אחד מהם כלול מעשר].

באשר עברו ל' שנה מענין ומאורע המאסר והגאולה, הרי פעולת ההמשכה שמצד המאורע פעלה פעולתה בכל האופנים האפשריים להיות, ומכאן ואילך צריך להיות עבודה נעלית יותר, כי "ת"ח אין להם מנוחה כו' שנאמר¹³ ילכו מחיל אל חיל"¹⁴.

ולזאת צריך לעשות חשבון מה שעשו ופעלו במשך שלושים שנה שעברו, בכדי לידע איך לנצל להבא את פעולת ההמשכה באופן נעלה יותר.

אמנם, כאשר עושים חשבון ורואים אשר הפעולות שפעלו הם במדה קטנה לפי אופן היכולת שהיו יכולים לעשות, הרי אפשר אשר מחשבון זה יבוא האדם לנמיכות ושפלות הרוח — צריך לזכור המבואר בתניא¹⁵ שצריך להתרחק מעצבות, ורק לפעמים אפשר להשתמש במרירות, אשר המרירות אין ענינה שפלות הרוח, כי אם אדרבה — תוספות חיות בעבודתו, כפי שמביא אדמו"ר הזקן באגה"ת¹⁶ מאמר המדרש¹⁷ "אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים, לשנות פרק א' ישנה ב' פרקים".

ב. ובפרטיות יותר:

במאמר המדרש הנ"ל מודגש שאי אפשר להסתפק בעבודת יום ביומו, אלא העבודה צריכה להיות באופן כפול, "ב' דפים", כדי למלא גם מה שלא מילאו בימים ושנים שעברו.

(14) ברכות ומו"ק בסופן.

(15) פל"א.

(16) ספ"ט.

(17) ויק"ר רפכ"ה.

(10) יתרו כ, ב.

(11) ראה יל"ש עה"פ (רמז רפו).

(12) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ג

וב"פירוש" שם.

(13) תהלים פד, ח.

והרי ה"כפל" בעניני תורה וקדושה, הוא לא רק ב' פעמים ככה, אלא ישנו גם ה"אור העולה על כולנה"¹⁸, שגדלה מעלתו בעבודה דכפלים שלא בערך לגבי עבודה אחת.

ולכן, הלימוד דב' דפים הוא באופן שגם דף הא' לומד הוא ביתור חשק מכמו קודם שהגיע לעבודת התשובה.

כלומר: מעלת העבודה דבעל תשובה — שעובד עבודתו מתוך מרירות, שמעוררת תוספת כח וחיות בהענין שעוסק בו, אף שבענין זה עוסק גם מי שלא חטא מימיו — היא לא רק בהדף והענין הנוסף, אלא גם הדף והענין הראשון הוא באופן של שינוי, לא רק שינוי בכמות, אלא גם שינוי באיכות. והיינו, שכללות העבודה דבעל תשובה, מתחילתה ועד סופה, היא באופן אחר מעבודתו של צדיק.

ולצורך עבודת תיקון העבר — שזוהי עבודת בעל-תשובה שצריך לתקן את העבר, ועי"ז מגיע למעלה יותר מעבודת הצדיקים — יש תוספת כח מיוחד מלמעלה, ש"משביעין אותו"¹⁹ בכחות נעלים ועצומים, כדי שיוכל לעבוד עבודתו באופן ש"יקרא ב' דפים .. ישנה ב' פרקים".

ג. וזוהי ההוראה:

אפילו אם הסך-הכל מעשיית החשבון יביא (אצל פרטים או כללים, סוגים או כתות) לידי מרירות, על כך שלא ניצלו את האפשרויות והיכולת והכחות שהיו במשך תקופה זו של שלושים שנה — הרי התכלית היא לא להשאיר בזה, אלא שיבוא לידי ביטוי באופן העבודה שלאחרי שלושים שנה אלו, בכל הענינים שהמשיכה הגאולה⁴, שתהי' העבודה בחיות נוסף וכחות נוספים, ע"ד מעלת העבודה של הבא מ"ארץ צי' ועיף בלי מים"²⁰, שהצמאון שלו הוא שלא בערך בתוקף יותר.

וענין זה ממשיך הצלחה מופלגה ביותר, שיוכלו לעשות "כלים" גדולים יותר באיכות ו"כלים" גדולים יותר בכמות, ועל ידם יומשכו אורות נעלים ביותר.

וכמו"כ נמשכת סיעתא דשמיא בשעת העבודה, והצלחה מופלגה בפירות העבודה, שתהי' עבודה שעושה פירות ופירות פירותיהן עד סוף

18) ראה תניא שעהיוה"א פי"ב. ובכ"מ. ובקיצורים והערות לשם.
19) נדה ל, ב. וראה תניא רפ"א, (20) תהלים סג, ב. וראה תניא פ"ז.

העולם²¹ — כהפירוש בזה²² שעושים סוף להעלם והסתר דעולם, ול"הנחות העולם",

— כידוע מ"ש הסמ"ע²³ שפסקי בעלי-בתיים הם היפך פסקי התורה, ובמילא צריכים לעשות סוף לפסקי בעה"ב, "הנחות העולם", ואז יהי מקום לפסקי התורה, היינו, להמשיך את התורה למטה בכל עניני העולם, ולעשות מהעולם דירה לו ית' בתחתונים ממש.

* * *

ד. לפני פעמיים שלושים שנה, בשנת תרנ"ז, קודם חתונתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה — הי' אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, חולה ביותר, עד כדי כך, שהרופאים במקומו, ובעיירות הגדולות הסמוכות לליובאוויטש, לא יכלו לעמוד על מחלתו ומהי העצה לכך. ולכן נסעו למוסקבא, שזה הי' המקום ברוסיא שבו נמצאו הרופאים ופרופסורים הגדולים ביותר.

הפרופסור שביקרו אצלו [כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר זאת, נקב בשמו של הפרופסור], שמע את דברי אדנ"ע, ואמר, שאין מה לעשות... (אויף היינטיקן לשון הייסט עס: "ער האָט אים אָפּגעזאָגט").

כשחזרו מהפרופסור לבית-המלון (כפי שנקרא ברוסיא: "גאַסטיניצע") שבו התאכסנו, אמר אדנ"ע להרבנית (אמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר), שכיון שהפרופסור אמר כך וכך... אשר על כן חושב הוא... אודות נסיעה לארץ ישראל.

הרבנית, בשמעה זאת, שאלה אצלו... מה יהי' עם החסידים?... והשיב לה... הרי בננו — בהזכירו את שמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר — נשאר כאן, והוא יעשה זאת.

אמנם, בהשתדלותה של הרבנית ("די האָט זיך אַיינגעשטעלט, און אַיינגעשטעלט כמה ענינים"), פעלה אצלו שלא יסע, ואח"כ האריך ימים עד שנת תר"ף²⁴.

ה. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר סיפור זה בידעו שסוכ"ס יתפרסם הדבר יותר ויותר.

(23) חו"מ ס"ג סקי"ג.

(24) ראה גם תר"מ ח"א ריש ע' 4.

(21) ע"ד לשון חז"ל — כתובות רפ"ט.

זבחים לו, ב. ועוד.

(22) ראה גם תר"מ ח"א ע' 174.

וע"פ דברי הגמרא²⁵ "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה", הרי מובן, שכמו"כ אין ענין וסיפור אחד לבטלה — כאשר הסיפור מסופר ע"י אלו שיודעים אודות האיסור של דברים בטלים, סיפורי דברים בעלמא.

וכיון שסיפור זה הגיע אלינו, הרי זה סימן שיכולים ללמוד ממנו דבר-מה בנוגע לעבודה המוטלת על שכמנו²⁶.

ו. ישנו כלל בגמרא²⁷ ש"בתר רישא גופא אזיל".

וכיון שכן, הרי ככל שתגדל מעלת ה"ראש", צריך להיות גדול יותר גם ה"אזיל" של הגוף, כולל גם החלקים היותר תחתונים שבגוף, עד לעקב שברגל שאין בו חיות (שלכן נקרא באבות דר"נ²⁸ בלשון של היפך החיים), שגם הוא "בתר רישא אזיל".

ומזה מובן, שכאשר מספרים אודות מעלת ה"ראש" — אזי נדרשת מהגוף (על כל חלקיו) עלי' גדולה יותר, שמוכרחת לבוא לידי פועל, שיהיו פעולות גדולות יותר.

ז. ובנוגע לענינו — מסיפור הנ"ל רואים אנו גודל הפלאת מעלת כ"ק מו"ח אדמו"ר:

כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר קיבל ("איבערגענומען") את הנשיאות לאחר ב' ניסן תר"ף ונעשה ממלא-מקומו של אביו — יש על זה כמה ביאורים, ולכל לראש — ענין הירושה, כמ"ש²⁹ "תחת אבותיך יהיו בניך", וכפי שמשמע מדברי הגמרא³⁰ שהיורש אינו מציאות אחרת מהמוריש, כי אם, שמציאות המוריש נעתקה במציאות היורש³¹.

אבל כאשר מספרים שכבר בשנת תרנ"ז, כאשר הנשיא בישראל (כ"ק אדנ"ע) הי' בחיים חיותו בעלמא דין, אמר, שיכול הוא לנסוע... ויש לו על מי להשאיר את החסידים והמקושרים — נמצא, שנשיאותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר היא לא רק ענין של ירושה בלבד, אלא זהו ענין עמוק הרבה יותר, גם מצד מעלת מציאות עצמו, כך, שגם בשעה שהוא (כ"ק אדנ"ע) כאן והוא (כ"ק מו"ח אדמו"ר) שם, הרי הם מציאות אחת. כלומר: נשיאותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר אינה רק בגלל שנתפנה

(25) שבת עז, ב.

(26) ראה גם ת"מ ח"ט ע' 59. וש"נ.

(30) עיין ב"ב סה, א. קנט, רע"א.

(31) ראה שו"ת צפע"נ דווינסק ח"א

(27) סוטה מה, ב. וראה עירובין מא, א.

סקי"ח. ווארשא ח"ב סקי"ח. צפע"נ מילואים

(28) ספלא"א.

יג, א. מהדו"ת יט, א.

(29) תהלים מה, יז.

מקום שצריכים למלא אותו, אלא זוהי מציאות מעצמו, אבל, אותה מציאות כמו המציאות ההיא, שלכן, בחיים חיותו בעלמא דין, יכול למסור לו את כל ההנהגה כפי שנשיא צריך להנהיג עדה בישראל, כולל גם כפי שנדרש מנשיא מישראל ע"פ חסידות, ככל עומקי הביאורים שבחסידות בענין זה.

ולאחרי שכבר בשנת תרנ"ז היו לכ"ק מו"ח אדמו"ר כחות עצמיים כאלו, הנה מאז עד שנת תר"פ עבד עבודתו בקודש ונתעלה מדרגא לדרגא, עד שניתוספה בו גם מעלת הירושה. ומשנת תר"ף התעלה בקודש משך שלושים שנה עד שנת תש"י.

וע"י ההתבוננות בכל מעלות אלו של ה"רישא" — מובן עד היכן ועד כמה צריך להיות ה"גופא אזיל".

ח. וכיון שתובעים זאת מה"גוף", כולל גם הרגל שבגוף, ועד להעקב שבגוף — הרי זה דבר ברור שניתנה להם היכולת והכחות להביא זאת מן הכח אל הפועל,

וכדברי המשנה³²: "לא המדרש עיקר אלא המעשה" — לא רק בענינים של מחשבה, ולא רק בענינים של דיבור, אלא גם בענינים של מעשה בפועל, שקשור עם עוה"ז הגשמי,

היינו, שכל אחד, בכל מקום שנמצא בעוה"ז הגשמי — יעשה שם מקום נקי ומואר, שבו יהי' נראה בגלוי "נר מצוה ותורה אור"³³, ו"מאור" שבתורה שזוהי פנימיות התורה³⁴,

— שזוהו הכלי המאחד את בני עם הקב"ה, דכיון ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד"³⁵, הרי ע"י גליא וסתים דאורייתא מקשרים את הגליא וסתים דבנ"י עם הגליא וסתים דקוב"ה³⁶ —

שאז מתגלה בעולם ש"אין עוד מלבדו"³⁷, ועי"ז באה הגאולה האמיתית והשלימה למטה מעשרה טפחים, "כהרף עין", "בעצם היום הזה"³⁸.

* * *

(35) זהר הובא בתניא פ"ד, רפכ"ג. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד, א). ועוד.
(36) ראה זח"ג עג, א. לקו"ת ויקרא ה, ג. נצבים מו, א. ובכ"מ.
(37) ואתחנן ד, לה.
(38) בא יב, מא ובמכילתא ופרש"י.

(32) אבות פ"א מי"ז.
(33) משלי ו, כג.
(34) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי" יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי" קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' אישכב. שה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה הוי' לי בעוזרי — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

* * *

י. יסודו של המאמר ד"ה הוי' לי בעוזרי הנ"ל — הנה חלק מהמאמר ישנו במאמר של אדמו"ר הזקן ד"ה הוי' לי בעוזרי שנדפס בלקו"ת³⁹, ולאח"ז ישנו המאמר של כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה, שאמרו בי"ב תמוז הראשון, ד"ה הוי' לי בעוזרי, כפי שנדפס לאח"ז בהקונטרס⁴⁰.

ומבאר בהמאמר⁴¹, ש"הגם דכל שנאתו של דוד הי' רק לשונאי ה', וכמ"ש⁴² הלא משנאיך ה' אשנא . . מ"מ הלא כתיב⁴³ יתמו חטאים מן הארץ, וארז"ל⁴⁴ חטאים כתיב ולא חוטאים, והיינו שהחוטאים יעשו תשובה".

וכמדובר לעיל⁴⁵, שלכן ראינו בעבודת נשיאינו, ובפרט אצל בעל השמחה, שהתעסקו ("מ'הָאָט זיך אָפּגעגעבן") אפילו עם אלו שיש מקום לומר שהם נכללים בסוג הנ"ל.

וכידוע הסיפור⁴⁶ שהבעש"ט בכה אודות שבתי צבי, באמרו, שכל זמן שישנו אבר שיש לו איזה חיבור, אפילו אם הוא אבר המדולדל, אזי יש לו תקוה, משא"כ לאחר שנכרת משרשו. — והרי המדובר כאן אודות מי שהי' במעמד ומצב שאין למטה הימנו!

יא. אמנם, מובן גם שבענין זה יש צורך בהזירות יתירה וגדולה, שלא תהי' טעות במה מתבטאת העבודה.

וע"ד המדובר⁴⁷ אודות סוג נעלה יותר, שצריך להיות "מקרבן לתורה"⁴⁸, ולא לקרב את התורה אליהם. וכמו"כ גם באופן נמוך יותר — בנוגע להתעסקות עם אלו שעליהם נאמר "הלא משנאיך ה' אשנא", ואעפ"כ צריכים להתפלל ש"יתמו חטאים ולא חוטאים".

43 תהלים קד, לה.

44 ברכות י"ד, רע"א.

45 בהמאמר פ"א (לעיל ע' 97).

46 ראה שבחי הבעש"ט (הוצאת מונדשיין

(ירושלים תשמ"ב)) ע' 157. ועוד.

47 שיחת יום ב' דחה"ש ס"ה (לעיל ע' 41).

48 אבות פ"א מ"ב.

39 דרושים לשמע"צ פח, ב.

40 קונטרס יד (חג הגאולה יבי"ג תמוז

תרצ"א). נדפס לאח"ז בסה"מ קונטרסים ח"א

קעט, א ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' רא ואילך.

41 סה"מ קונטרסים שם קעט, ריש ע"ב.

תרפ"ז שם ע' רב.

42 תהלים קלט, כא. וראה שבת קטז, א.

תניא ספ"ב.

וכפי שמצינו בספרי קבלה⁴⁹ בנוגע ל"נפילת אפים", שזהו"ע של מסירת-נפש — כי, בשעת נפילת אפים צריך להיות הענין דבירור הניצוצות ולהעלותם, וכיון שבשביל זה צריך לירד להמקום שבו נמצאים הניצוצות ולהעלותם משם, הרי זה ענין של סכנה, ולכן יש צורך בענין של מסירת-נפש.

יב. והעצה לזה — ע"י ההתקשרות לנשיאי ישראל והליכה בדרך שנסללה על ידם, דרך המלך, שהיא דרך רחבה ביותר (ע"ד מ"ש בגמרא⁵⁰ שלמדים ממ"ש⁵¹ "תכין לך הדרך", "דרך הדרך", שהיא "שלושים ושתים אמות"), ואז אין מקום לחשש ומורא, כיון שהולכים בדרכיו ואורחותיו אשר הורנו.

וכפי שרואים גם במוחש, שכאשר אדם צריך לירד לבור עמוק, כדי להוציא ולהעלות משם מרגליות ושאר עינים טובים שנמצאים בעומק תחת, הרי הוא קושר את עצמו תחילה בקשר חזק לעמוד וכיו"ב הנמצא למעלה ע"ג הבור.

אי אפשר לסמוך על עצמו ולירד לבור מבלי להיות קשור למעלה, כיון שזוהי סכנה גדולה ועצומה. ובמכ"ש וק"ו: גם כשצריכים לעלות "בהר הוי"מ"⁵² ממקום מישור, ישנם כמה מניעות ועיכובים. ועאכ"כ כשצריכים לעלות מבירא עמיקתא ביותר, הרי לאו כל מוחא סביל דא. ולכן העצה היא — לקשור את עצמו בקשר חזק למעלה.

וכידוע הפתגם שכ"ק מו"ח אדמו"ר אמרו כמ"פ⁵³: כאשר קשורים למעלה, לא נופלים למטה.

כאשר נמצאים למעלה — אין זה פלא, ועל זה אין צורך בענין של התקשרות; החידוש הוא — שגם כאשר נמצאים למטה, הנה אם רק קשורים כדבעי למעלה, אזי נמצאים למעלה, מצד הקשר שמקשר ומאחד אותו עם המעלה.

ובמכ"ש וק"ו ממה שמצינו במדת פורעניות, שטמא שנכנס כולו למי מקוה, מלבד שערה אחת שאינו רוצה לקשרה עם המים, ואינה נמצאת בתוך המים — אזי כל גופו טמא⁵⁴. ומרובה מדה טובה ממדת

49 ראה פע"ח שער נפילת אפים פ"ב.
 50 ראה תרפ"ה ע' 89. תרצ"ו ע' 95 ואילך.
 וראה גם תו"מ ח"ט ע' 298. וש"נ.
 51 ראה רמב"ם הל' מקואות פ"א ה"ב"ז.
 וראה גם תו"מ שם ס"ע 180. וש"נ.

52 ראה פ"ב ק, רע"ב.
 53 פ' שופטים יט, ג.
 54 תהלים כד, ג.

פורעניות⁵⁵ — שכאשר מתקשר בחלק מסויים שבנפשו למעלה, בענין של אור, הרי זה מחזיק אותן שיוכל למלא שליחותו בה"בירא עמיקתא"⁵⁶, אם הקשר הוא קשר חזק ואמיץ כדי צרכו.

יג. וזהו מה שראינו בהפעולות של הנשיאים, שהיו פעולות כאלו שבעבר בליובאוויטש לא היו גורסים אותם כלל, אלא, שמצד הכרח השעה היו צריכים להתעסק גם בענינים אלו, כדי להציל את הניצוצות הנמצאים למטה.

ואחד הענינים הוא — שבשלב מסויים, לא ניהלו מלחמה נגד הענין של לימודי חול (בגיל מסויים) במוסד שלומדים לימודי קודש, אע"פ שבעבר ה' הדבר בשלילה מוחלטת. אלא, שבתחילה השקיעו בהילדים תוספת כח ותוספת גילוי בהענינים שהם היפך לימודי חול — מאור שבתורה³⁴, שמביאה לאהבתו וליראתו ית'⁵⁷, ואז, לא ניהלו מלחמה נגד הגזירה של לימודי חול, מפני ההכרח להציל ניצוצות אלו.

אמנם, צריכים לזכור אשר הנהגה זו ומעין זו היא רק בדרך הוראת שעה בלבד, מפני המצב, באותו מקום ובאותו איש, אבל לא בתור סדר קבוע.

יד. ויש להביא דוגמא לזה — מסדר ההנהגה בבית-חולים או בית-הבראה:

ובהקדם דברי הגמרא⁵⁸ שאסור לתלמיד חכם לדור בעיר שאין בה רופא. והיינו, שע"פ תורה, כשם שצריך להיות בעיר מורה-הוראה, שוחט ודיין וכו', כמו"כ צריך להיות גם רופא חולים.

ולכן, בין עניני הצדקה שבנ"י מצוים ליתן נכללת גם הנתינה עבור בתי-חולים. — (כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר:) הלואי שכל בנ"י יהיו בריאים, אבל שמא — לא עלינו ולא עתה ("ניט אויף קיין אידן געדאכט") — יזדקק מישהו לבית-חולים או לבית-הבראה, הרי זה צריך להיות מן המוכן.

ובכן, בבית-הבראה, ועאכו"כ בבית-חולים, ישנם סדרים מיוחדים: בבית-הבראה — לא מכבידים שיצטרכו לעסוק במלאכה, מרבים לנוח, אוכלים חמש ארוחות ביום וכו'. ובבית-חולים — מתהלכים אנשים

57) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ב
וב"פירוש" שם.

58) סנהדרין יז, סע"ב.

55) יומא עו, א. וש"נ.

56) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

בחלוק לבן, לא נותנים לחולים מאכל הבריאים, כי אם "סממנים" מיוחדים, סמי רפואה, אשר, אם מרבים על המדה ("אויב מ'כאפט איבער די מאָס"), הרי לא זו בלבד שאינו מועיל, אלא אדרבה, זהו דבר המזיק, וכמו"כ עושים שם ענינים הקשורים עם צער ויסורים כו'.

אמנם, כל זה אינו אלא לאחרי שישנה מחלה בעולם, הנה אז זקוקים להדבר המצער, וזקוקים לה"סדר" המיוחד שהוא היפך הסדר, כדי להציל לכל-הפחות מה שניתן להציל;

אבל אם יקחו אדם בריא ויכניסו אותו לבית-חולים, ויתנהגו עמו בסדר ההנהגה של בית-חולים, לנוח ולא לעשות שום דבר ("איבערנעמען זיך באַ זיך און באַ לייטן"), ולאכול סממני רפואה — הרי לא זו בלבד שאין בכך תועלת לאדם הבריא, אלא עי"ז יעשוהו לחולה, ומי יודע איזה חולה — חולה שאין בו סכנה, או גרוע יותר!

ובכן: אדם רגיל שנמצא מחוץ לבית-חולים ומחוץ לבית-הבראה, אם הוא רק אדם בריא, ובעל שכל נורמלי — אין צורך להזהירו שלא יכניס את עצמו לבית-חולים או לבית-הבראה; אבל כאשר מדובר אודות אדם שמאיוזו סיבה שתהי' הוכרח בעבר לשהות בבית-חולים או בבית-הבראה, וכבר טעם את הטעם של העדר העבודה והעדר קבלת עול, אכילת סממני הרפואה, וכל שאר הענינים שנקבעו בסדר של היפך הסדר — הרי הוא זקוק לזהירות יתירה והוראות מיוחדות, כדי שלא ירצה לחזור לשם, ולעשות עצמו לחולה רח"ל, אף שכבר הבריא.

ועוד צריך להבהיר — בנוגע להרופאים הנמצאים בבית-חולים או בבית-הבראה:

אע"פ שלכמה שעות ביום חוזרים הם לביתם, הרי מצד רגילותם להסדרים של בית-חולים ובית-הבראה, הנה נוסף לכך שצריכים זהירות שלא להדבק במחלות שישנם בבית-חולים, אע"פ שהם בשלבי הריפוי, צריכים הם גם זהירות יתירה, שלא יתרגלו לחשוב ("ניט אַינרעדן זיך"), שהסדר שהם מנהיגים בבית-חולים ובבית-הבראה, הרי זה סדר שמתאים גם עבור אנשים בריאים ההולכים בשוק על רגליהם.

על הרופא לזכור שאע"פ שבהיותו בבית-חולים עוסק הוא בענין של פיקוח נפשות, שבכל העולם ומלואו אין למעלה ממנו, ועד שדוחה את כל התורה כולה⁵⁹ — הנה אם יתחיל להתנהג כן עם איש בריא, הרי

(59) ראה יומא פב, א. וש"נ.

לא זו בלבד שאין זה ענין של פיקוח נפשות, אלא אדרבה, זהו ענין של חובל באחרים, שחייב בידי שמים וחייב בידי אדם.

וזוהו גם אופן ההנהגה של יום השבת, שאז העולם הוא במילואו ובשלימותו, כמ"ש⁶⁰ "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם" — שיש לאכול רק מאכל הבריאים, ואין מקום לסממני רפואה⁶¹, והיינו, לפי שיום השבת עצמו הוא רפואה בעולם⁶², ובלשון הידוע⁶³: "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא", וכיון שהשבת עצמה מביאה את הרפואה, אזי כל הענינים דסממני רפואה, לא זו בלבד שאינם רפואה, אלא אדרבה, הם גורמים היזק.

טו. ועד"ז בנוגע לעניננו:

כאשר מנהיגים ענינים מסויימים במוסדות-חינוך שנוסדו כדי להכניס את אלו שהם בבחינת "חולה" בא' מרמ"ח מצוות עשה שהם כנגד רמ"ח אבריו של אדם, או בא' משס"ה מצוות לא תעשה שהם כנגד שס"ה גידים שבאדם⁶⁴,

— שלכן ע"פ תורה יש צורך במוסד זה, וצריכים לעשות את כל הענינים כדי לפתח ולחזק מוסד זה, שבו מצילים נפשות מישראל שכל אחד מהם הוא עולם מלא⁶⁵ —

צריכים להבהיר ולהדגיש בפני המלמדים, ההורים וגם הילדים, שידעו, שסדר זה הוא ע"ד הסדר של "בית-חולים" או "בית-הבראה", בגלל הצורך שבדבר מצד המצב העכשוי, כיון שבאופן אחר אי אפשר לרפא אותו בכל רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת, וכאשר ה"חולה" יבריא בעזר השם, אזי יגרשוהו מ"בית-החולים", ולא יהי' עוד "מיוחס", ויתחיל להתנהג במשך כל היום כולו באופן ההנהגה של אנשים בריאים.

ולכן, כאשר המורה או הרופא מדבר בפני אנשים בריאים — אין לו לשבח בפניהם את מעלת סממני הרפואה; להם צריך לומר שיברחו מזה כמטחוי קשת, ולאכול ולשתות רק מאכל ומשקה של אנשים בריאים. ומה שיראו שכעבור שעה יתן לפלוני סממני רפואה — הרי זה בגלל שפלוני אינו בריא (לא עלינו ולא עליכם) בא' הענינים של תורה ומצוותי'.

63) שבת יב, סע"א. וראה תורת לוי"צ ע'

60) בראשית א, לא, ב, א.

61) ראה טושו"ע א"ח רסשכ"ח, ובנ"כ .ס

64) ראה זח"א קע, ב. וראה גם לקו"ת

שם.

62) ראה תענית ח, ב ובפרש"י וחדא"ג נצבים מה, ג.

מהרש"א שם.

אבל כאשר המורה הנ"ל ידבר בפני אנשים בריאים ויטען: "טעמו וראו"⁶⁵ מעלת סממני הרפואה, שהצילו את פלוני מענין זה, ואת פלוני מענין אחר, ובמילא, עליכם לזרוק את מאכל הבריאים ולהחליפו בסממני רפואה — הרי אע"פ שהסיפור אודות ההצלה ע"י סממני הרפואה כולו אמת, מ"מ, מסקנת הדברים היא בבחינת "חכמים המה להרע"⁶⁶, כיון שעי"ז גורמים לעשות מאדם בריא — אם רק יתפתה להתנהג כן — חולה רח"ל.

ובמילא מובן, שכאשר מכינים תכנית כיצד לחנך את הילדים, או כיצד לחנך את עצמו, צריכה התכנית להיות מתאימה לאנשים בריאים. והמשל לזה — כשם שאף א' אינו מתכנן את אורח-חייו באופן שכיון שיש לחשוש שמא יחלה רח"ל, עליו ליקח מעכשיו סממני הרפואה כדי לטפל במחלה, אלא אדרבה, הוא מחזק את עצמו ע"י מאכל הבריאים, שאז תהי' הרפואה כפי שהתורה אומרת⁶⁷ ש"כל המחלה גו' לא אשים עליך" מעיקרא, "כי אני הוי' רופאך", היינו, שרפואתו היא באופן שהאדם הוא בריא מלכתחילה, ואינו שייך כלל לענין של חולי, ובמילא, אין לו שייכות כלל לעניני רפואה.

וככל המשל הזה כפי שהוא בחולי הגוף — כן הוא גם ב"חולי הנפשות", כלשון הרמב"ם⁶⁸, וכשם שחולי הגוף צריכים לילך אל הרופאים, כמו"כ חולי הנפשות "ילכו אצל החכמים שהן רופאי הנפשות", והחכמים צריכים להורות ולהבהיר מהו הסדר המוכרח בשעת החולי, ומהו הסדר הרצוי לאיש בריא.

וכאמור, הבהרה זו מועילה (לא רק עבור אלו ששואלים בעצתו, אלא) גם עבורו — שלא יטעה, מרוב הרגילות בסדר הנהגה זה (ע"ד "עבר ושנה כו"⁶⁹), לחשוב שזהו סדר הנהגה של חיים מסודרים, שגדלים על סממני רפואה, בה בשעה שמצד עצמם הרי הם ענינים המזיקים, סם המות, אלא שלפעמים אין ברירה ומוכרחים ליטול כמות קטנה ביותר, כדי לרפא חולי מסויים.

טז. ואם היו צריכים להבהיר זאת כאשר בני"י היו במצור ובמצוק, בהיותם מנותקים בהנסיון של עוני,

68) הלי' דעות רפ"ב.
69) ראה יומא פו, ב. וש"נ.

65) לשון הכתוב — תהלים לד, ט.
66) ירמ' ד, כב.
67) בשלח טו, כו ובפרש"י.

הרי עאכו"כ כאשר השי"ת עזר והוציאם מן המיצר אל המרחב, אשר "איש כל הישר בעיניו יעשה"⁷⁰, כך, שבעיני בשר לא ניכרת המחיצה המבדלת בין ישראל לעמים, שהרי מניחים אותו לילך בכל מקום, ומצד הענינים שמחוץ הימנו יכול לעשות הכל — אזי יש צורך במחיצה נוספת והבהרה, שגם כאשר נמצאים במרחב, לא יטעו, ויבחינו שהנהגה מסויימת היא בבחינת סממני רפואה לחולה,

וכיון שכן, הרי כשיש לו בן בריא, וכן הוא בעצמו בריא — אזי צריכים לאכול מאכל הבריאים, "לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי"⁷¹, דקאי על עניני התורה ומצוותי⁷².

ובאופן כזה — הרי הוא מחנך את עצמו וגם מעמיד דור של בנים לתורה ומצוותי.

יז. ונקודת הדברים:

קודם שבאים אל הגאולה שאין אחרי גלות, צריכים לפעול בירור זיכוך ועלי' בכל הניצוצות שנמצאים בגלות [וכאמור לעיל (בהמאמר⁷³) בביאור הטעם שדוד נענש על מה שאמר "זמירות היו לי חוקיך"⁷⁴ — שהעונש הי' על זה שדחה את הניצוצות, במקום לבררם ולזככם ולהעלותם]. ואפילו ניצוץ שנמצא במקום היותר תחתון, צריכים להשתדל להצילו, ע"ד שמפקחין עליו את הגל (אבנים בלתי מסודרות) אפילו ביום הכיפורים שחל בשבת, גם על הספק וספק ספיקא⁷⁵.

וזוהי הסיבה לכך שיש מצבים שמקילים ומוותרים על ענינים מסויימים — כיון שזוהי הדרך היחידה להציל את זה שנמצא במקום היותר תחתון, במצב של סכנה; ולכן אין זה בסתירה לכך שבמצב רגיל לוחמים בתקיפות היותר גדולה על השלימות של כל פרט ופרט, כדי שלא יהי' מקום, אפילו בספק וספק ספיקא, לענין של סכנה רוחנית, שחמירא סכנתא מאיסורא⁷⁶.

וכאשר מוציאים את כל הניצוצות, "כימי צאתך מארץ מצרים"⁷⁷, שעשאוה "כמצודה שאין בה דגן" ו"כמצולה שאין בה דגים"⁷⁸ — אזי

70) ע"פ לשון הכתוב — פ' ראה יב, ח. במדבר פ"ד, כ. 71) משלי ט, ה. 72) ראה ברכות נו, סע"א. חגיגה יד, א. 73) פי"א (לעיל ע' 104). 74) חולין יו"ד, רע"א. 75) מיכה ז, טו. 76) ברכות ט, ב. וש"נ. 77) חולין יו"ד, רע"א. 78) ברכות ט, ב. וש"נ.

ממשיכים ופועלים את הגאולה האמיתית, ע"י משיח צדקנו, שבקרום ממש יוליכנו, בתוך כלל ישראל, קוממיות לארצנו הקדושה.

* * *

יח. כל זמן שלא באה הגאולה הכללית של כאו"א מבני"י מגללות ע"י משיח צדקנו, הרי זה סימן שיש עדיין אחיזה לעבירות, כי, כל מציאות הגלות היא מצד החטאים, "מפני חטאינו גלינו מארצנו"⁷⁹, ומזה מובן, שבה בשעה שתהי' תשובה על החטאים, ועאכו"כ שלא יהיו חטאים מכאן ולהבא, אזי מתבטל הגלות מאליו וממילא.

והנה, בנוגע לכללות ענין העבירה, איתא בגמרא⁸⁰ על הפסוק⁸¹ "איש כי תשטה אשתו", "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות".

ובהקדמה:

איש⁸² ואשה למטה על כל פרטיהם, הם דוגמא על השורש שממנו נלקחים עד לשרשם הראשון — להקב"ה (כביכול) וכנסת ישראל שנקראים איש ואשה⁸³. ומזה מובן, שכל פרטי הדינים דסוטה ישנם גם בנוגע לכנסת ישראל עם הקב"ה⁸⁴.

הדין דסוטה הוא — שכאשר האיש מקנא לאשתו, באמרו "אל תסתרי עם איש פלוני", ולא שמעה בקולו, הרי אף שיכול להיות שלא חטאה עם איש פלוני, הנה בשביל זה לבד שנסתרה עמו לאחרי אזהרת בעלה, נקראת סוטה⁸⁵, וישנם כמה דינים שצריכים להעשות בענין סוטה, כמבואר בפרטיות בתורה.

ובנוגע להקב"ה וכנסת ישראל — הקינוי הוא ציווי הקב"ה לכל תחת מישראל "לא יהי' לך (ל' יחיד) אלקים אחרים על פני"⁸⁶, שדוגמתו הוא "אל תסתרי עם איש פלוני".

84) ונוסף על עניני איש ואשה בכלל, הנה דיני סוטה דמתחיל במ "איש איש גו' ומעלה בו" (נשא שם), וארז"ל (יל"ש שם (רמו תשה), הובא בפרש"י עה"פ) באישה של מעלה ובאישה של מטה, הרי ברור רמזו בזה ענין המעילה דכנס"י באישה של מעלה. 85) הטי' מדרכי הצניעות (פרש"י עה"ת במקומו); כניסת רוח שטות (סוטה שם). 86) יתרו כ, ג.

79) נוסח תפלת מוסף דיו"ט. 80) סוטה ג, א. 81) נשא ה, יב. 82) המשך שיחה זו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1032 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה. 83) ראה לקו"ש ח"ג ע' 984.

אך אינו מוכן: כיצד שייך לגבי הקב"ה ענין של "סתירה"⁸⁷, להסתתר ממנו? כיון שהקב"ה נמצא בכל מקום, "לית אתר פנוי מיני"⁸⁸, ובכל מקום שיסתתר האדם הרי הוא לעיניו של הקב"ה, כמ"ש⁸⁹ "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'!" — א"כ מה משמעות ה"סתירה" של כנסת ישראל מהקב"ה?

והמענה על זה:

הקב"ה אומר על בעל-גאווה "אין אני והוא יכולים לדור"⁹⁰. אני — אומר הקב"ה — ובעל-גאווה, לא יכולים להמצא באותו מקום. נמצא, שגאווה הו"ע של "סתירה" מהקב"ה כביכול⁹¹; בבעל-גאווה לא נמצא הקב"ה⁹² והוא אינו רואה כביכול את הבעל-גאווה. וכפירוש הבעש"ט על הפסוק הנ"ל — בניחותא: "אם יסתר איש במסתרים ואני — לא אראנו", היינו, שכאשר האדם הוא במעמד ומצב ד"אני" (ער איז באַ זיך אַ "איך"), אזי "לא אראנו", הקב"ה כביכול אינו רואה אותו.

יט. איתא בגמרא⁹³ ש"בעל שמחל על קינויו קינויו מחול", היינו, שאפילו לאחר שהבעל קינא לאשתו ואמר "אל תסתרי עם איש פלוני", ביכלתו להסיר את הקינוי, כמו שמעולם לא קינא לה. והגמרא פוסקת, שמחילת הבעל מועילה רק "קודם סתירה" (קודם שהאשה נסתרה עם האיש שעליו הזהירה הבעל "אל תסתרי"), אבל "לאחר סתירה", לא מועילה מחילתו.

וטעם הדבר: כל זמן שלא נסתרה, אין עדיין שום דבר מלבד הקינוי שלו, ועל הקינוי שלו הרי הוא בעל-הבית, ולכן יכול לבטלו. אבל לאחר הסתירה, ישנו הרי דבר נוסף שאינו תלוי בו, ולכן לא מועילה מחילתו.

89 (ירמי' כג, כד. וראה תהלים קלט, זיב.

90 סוטה ה, א.

91 ועפ"י יש לבאר מה שסיום מס' סוטה הוא בענין הענוה, כי ע"י קנין מדה זו מתבטל כל ענין הסתירה, ונסתיים ענין סוטה (משיחת ערב חגה"ש תשי"ט).

92 היינו, שמסתלקת ממנו הארת אלקות בגלוי, אע"פ שנסארת בהעלם והסתור (מהנחה בלתי מוגה).

93 שם כה, א.

87 ואם לא שייך ענין של "סתירה" — אזי לא שייך כל הענין של "סוטה", דהיינו ענין של חטא באמת, שהרי "כבודי לאחר לא אתן" (ישעי' מב, ח. וראה גם תו"מ ח"ז ריש ע' 319. חט"ז ע' 150 הערה 122), וכמבואר בתניא (ספכ"ד) ש"אפילו בשעת החטא היתה באמנה אתו ית", ולכן "בל ידח ממנו נדח" (ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט), וסופו לעשות תשובה באופן שעוקר את החטא מעיקרו (מהנחה בלתי מוגה).

88 (תקו"ז תני"ז צא, סע"ב). ת"ע (קכב, ב). הובא בתניא שעהיוה"א פ"ז.

אבל בירושלמי⁹⁴ איתא, שהבעל יכול למחול על קינויו אפילו לאחר שנסתרה, "כל זמן שלא נמחקה המגילה" (שכותבים עבור הסוטה).

ומבאר הרגצ'ובי⁹⁵, שאין כאן פלוגתא בין הבבלי לירושלמי, אלא שהירושלמי מדבר אודות סתירה כזו שכל מציאותה היא רק מצד הקינוי⁹⁶, כמו למשל בעת שאמר לה "אל תסתרי עם אביך" או "עם מאה בני אדם", שלולי הקינוי שלו אין זו סתירה כלל⁹⁷, ולכן בשעה שהבעל מוחל ומסיר את הקינוי שלו, הרי מחילא בטלה גם הסתירה, הדבר כולו.

ומזה מובן בנוגע להקב"ה וכנסת ישראל, שכיון שהאמת היא שתמיד "לית אתר פנוי מיני", הרי באמת לא שייך אף פעם מציאות הסתירה; הסתירה אינה אלא מפני שהקב"ה אינו רוצה גאווה, "תועבת ה' כל גבה לב"⁹⁸ ו"אין אני והוא יכולין לדור". וכיון שכל המציאות של סתירה זו נעשית רק מצד רצונו ית' — יכול הקב"ה למחול תמיד, אפילו לאחר שנסתרה.

ב. אמנם, מתי מועילה המחילה (אפילו כאשר כל מציאות הסתירה תלוי בהקינוי) — "כל זמן שלא נמחקה המגילה":

מחיקת המגילה כפשוטה, מתבטאת בכך, שמפרידים את האותיות מהקלף. וענין זה מורה ומגלה שגם קודם המחיקה לא היו דבר אחד; אילו היו דבר אחד, לא הי' שייך לחלק ביניהם. ולכן, באותיות החקיקה, כיון שהם מציאות אחת עם הדבר שעליו הם חקוקים, לא שייך למחוק את האותיות לבדן, אא"כ מסירים חלק מהדבר שעליו הם חקוקים⁹⁹.

ויש לימוד התורה באופן של כתיבה, היינו, שאף שכתובה כאן "תורה שלימה", הרי זה באופן שהקלף הי' תחילה מציאות בפני עצמו, והדיו מציאות בפני עצמו, ושניהם מתחברים, וגם בשעת חיבורם הרי הם שני דברים, והראי', שיכולים למחוק את האותיות מהמגילה, והמגילה נשאר בשלימותה. ודוגמתו בלימוד התורה — שלפתע יכול להיות אצלו מצב שלא ניכר שזהו קלף שעליו היו כתובים פעם אותיות התורה, ומתגלה שהוא מציאות בפני עצמו, כאילו לא היו אצלו ענינים של תורתנו תורת חיים, אשר, "אסתכל באורייתא וברא עלמא" (זח"ב קסא, רע"ב), שממנה נעשו כל עניני המציאות עד למטה מטה.

והו שמבואר בתניא (פכ"ד) שבשעת מעשה

94 סנהדרין פ"ח ה"ו.

95 צפנת פענח על הרמב"ם הל' סוטה פ"א ה"ז.

96 משא"כ בסתירה סתם, אף שמצד הסתירה עצמה, מבלעדי הקינוי, לא חל עלי' דין סוטה, מ"מ הרי זה מציאות סתירה.

97 ירושלמי סוטה פ"א ה"ב.

98 משלי טז, ה.

99 וכמדובר לעיל (בהמאמר הנחה בלתי מוגה. — לא נכלל בחלק המאמר שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א) שבתורה ישנם ב' ענינים — אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה. ובהתאם לכך, יש לימוד התורה באופן של חקיקה, היינו, שהאדם אינו מציאות בפני עצמו, אלא כל מציאותו היא מציאות התורה בלבד;

ולכן, בשעה ש"לא נמחקה המגילה", היינו, כאשר יהודי לומד תורה באופן של חקיקה, שלא שייך למחוק ח"ו את אותיות התורה ממנו, כיון שהוא והתורה הם חד¹⁰⁰, הנה אע"פ שהיתה אצלו "סתירה", שנכנסה בו ("עס האָט זיך אין אים אַריינגעכאַפּט") גאווה — הרי זה רק בחיצוניות, ומחילה מלמעלה מבטלת הכל, והרי הקב"ה הוא "רב¹⁰¹ לסלוח"¹⁰².

אבל אם "נמחקה המגילה" (שזה מורה שגם לפניו היו הוא והתורה שני דברים) — אפשר שהישות וגאווה חדרו בו מעבר לעבר¹⁰³ ("דורכגענומען דורך-און-דורך"), ואז יש לו דין של סוטה¹⁰⁴: עליו להביא מנחה משעורים, מאכל בהמה¹⁰⁵, והמנחה צריכה להיות עשירית האיפה — שמורה על דלי דלות¹⁰⁶, היינו, שצריך לפעול בעצמו את הידיעה והרגש שהוא "עני בדעת"¹⁰⁷, ועד כמו בהמה¹⁰⁸, שאין לה דעת כלל.

כא. ויש¹⁰⁹ להוסיף בזה — ובהקדמה:

מנחת סוטה אינה כמו שאר הקרבנות שבאים לכפרה, כפרת עון,

ראשון כו", היינו, שהקב"ה מעביר עון ראשון ושני, ומונה רק מעון שלישי. אלא, שאז מחשב גם את ב' העונות הראשונים, כהמשך דברי הגמרא: "עון עצמו אינו נמחק" (מהנחה בלתי מוגה).

104) שאטורה לבעלה, כביכול, שזהו מ"ש "ובפשעכם שולחה אמכם" (ישעי' נ, א. וראה סנהדרין קה, א).

והעצה לזה — שתיית מים המאריים, שבעצם הם מים קדושים, שנותנים בהם "מן העפר אשר יהי בקרקע המשכן" (נשא ה, יז), אלא שצריכים לידע כיצד להשתמש בהם.

וכללות הענין בזה — שמנצלים את עניני הגלות כדי לברר ולזכך ולהעלות לקדושה, לא רק באופן של אתכפאי סט"א, אלא גם באופן של אתהפכא, שזהו הענין ד"ונקתה ונורעה זרע" (מהנחה בלתי מוגה).

105) סוטה יד, א.

106) ויקרא ה, יא.

107) ראה נדרים מא, רע"א.

108) ראה חולין ה, ב: ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה.

109) סעיף זה — מהנחה בלתי מוגה.

החטא נעשה האדם נפרד מאלקות, וה"ז כמו הנמצא במבואות המטונפות (שהו"ע ג' קליפות הטמאות לגמרי), שזהו מקום שדברי תורה אינם יכולים להכנס שם (מהנחה בלתי מוגה). 100) עיין סוטה כא, א.

101) תניא אגה"ת פי"א (ק, א). וראה ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לשם (ס"ע פ ואילך).

102) כ"ה בכל החטאים, שכולם מקורם היא הגאווה, מציאות בפ"ע נפרד מרצה"ע (ובאים מצד רוח שטות, סוטה). מלבד חטא ע"ז (שנוגע בחכמה שבנפש, שמדרגתה שה' לבדו הוא כו' — ראה תניא פי"ט והגהה בפ"ה שם), זה נוגע גם בבחי' חקיקה, שלכן, בחטא העגל, שבר משה את הלחות אף שהיו בחי' חקיקה.

103) וע"ד מ"ש אדמו"ר הזקן בתניא אגה"ת (פ"ג) מדברי הזהר (ס"פ נח) "כיון דחב ב"נ קמי" קוב"ה זמנא חדא עביר רשימו כו' זמנא תליתאה אתפשט ההוא כתמא מטטרא דא לטטרא דא כו'".

ולהעיר גם מדברי הגמרא (ר"ה יז, א) "נושא עון ועובר על פשע .. מעביר ראשון

אלא כדברי הגמרא במסכת כריתות¹¹⁰ ש"מנחת קנאות לא לכפרה קאטייא אלא לברר עון" (אם אמת אם שקר), ע"ד שתיית המים. והיינו, שע"י המנחה יכול להתברר שמעיקרא לא הי' ענין של עון, ובמילא אין צורך בכפרה על עון.

וענינו בעבודה:

בירור העון הוא לא רק בנוגע להעבר, שמלכתחילה לא היתה הנטי' מדרך הישר ("תשטה אשתו") באופן של חטא בפועל ח"ו, אלא גם בנוגע להבא, שלא יהי' מעמד ומצב ש"נכנס בו רוח שטות" שיכול להביא לנטי' מדרך הישר.

והעצה לזה היא — מנחה של דלי דלות (עניות בדעת) שבאה מן השעורים (מאכל בהמה):

ויובן ע"פ מ"ש בעל השמחה במאמר ד"ה הוי' לי בעוזריי¹¹¹, ש"שואל, עם היותו גדול בתורה, מ"מ, חטא בזה שהלך אחר הטעם". ואם הדברים אמורים בנוגע לשואל שהי' "משיח ה"¹¹², עאכ"כ בנוגע לאלו שנמצאים בדרגות נמוכות יותר, שאם הולכים אחר ההבנה וההשגה, אזי "לפתח חטאת רובין"¹¹³, להיות נתינת מקום לנטי' מדרך הישרה.

והעצה לזה — שתהי' העבודה (קרבן) באופן של דלי דלות בדעת, היינו, לא מצד הבנה והשגה [כיון שכבר נכשל בזה, וע"ד מ"ש הרמב"ם בהל' דעות¹¹⁴ ש"אם הי' רחוק לקצה האחד ירחיק עצמו לקצה השני וינהוג בו זמן רב עד שיחזור בו לדרך הטובה והיא מדה בינונית"], אלא מצד "רעותא דלבא" כפי שבאה מצד קבלת-עול, שלזה שיך כאו"א מישראל, וענין זה הוא ה"פתח" "כחודה של מחט" שעיי"ז פותחים לו "כפתחו של אולם"¹¹⁵, שגבהו ארבעים אמה¹¹⁶, ב"פ כ"ף, שמורה על פנימיות הכתר¹¹⁷, שזהו"ע רעותא דלבא¹¹⁸.

זאת ועוד:

כיון שיש חשש ש"היא עשתה מעשה בהמה", לכן צריך להיות קרבנה "מאכל בהמה", היינו, שלא מספיק דלי דלות בדעת של בני-אדם,

(110) כד, א (ובפרש"י). וראה לקו"ש ח"ח	(114) פ"ב ה"ב.
ע' 61 הערה 62.	(115) ראה שהש"ר פ"ה, ב.
(111) סה"מ קונטרסים שם קפא, רע"א.	(116) מדות פ"ב מ"ג. פ"ג מ"ז.
תרפ"ז שם ע' רד.	(117) ראה לקו"ת שה"ש לה, ג. ובכ"מ.
(112) שמואל"א כד, ז"א. ועוד.	(118) ראה בהמאמר פ"ח (לעיל ע' 102).
(113) בראשית ד, ז.	וש"נ.

אלא באופן שגם בהיותם "ערומין בדעת", הרי הם "משימין עצמם כבהמה",

— וענינו בעבודה, כמדובר בהמאמר¹¹⁹ שגם המצוות דעות ומשפטים שיש עליהם טעם, צריך לקיים (בעיקר) מפני שהם רצון ה', כמו חוקים, "חוקה חקתי גזירה גזרתי"¹²⁰ ו"אין לך רשות להרהר אחרי"¹²¹ —

ועז"נ¹²² "אדם ובהמה תושיע ה'", היינו, שכאשר אלו שמצד תכונת נפשם ועבודתם הרי הם במדריגת "אדם", ע"ש "אדמה לעליון"¹²³, "משימים עצמם כבהמה" לגבי הקב"ה — אזי נמשכת ישועת ה' ביתר שאת וביתר עוז.

כב. וכאשר פועל בעצמו ביטול זה, הרי לא זו בלבד שנעשה טהור להקב"ה¹²⁴, אלא עוד זאת, שמגיע לדרגא נעלית יותר מדרגתו הקודמת, כסיום הכתוב¹²⁵: "ונקתה ונזרעה זרע", וכפירוש הגמרא¹²⁶: "היתה יולדת (תולדותיהן של צדיקים — ועמך כולם צדיקים¹²⁷ — מצוות ומעשים טובים)¹²⁸ בצער יולדת בריוח", ועד שמגיע למרחב העצמי — "במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם"¹²⁹.

כלומר¹³⁰: כיון שלפנ"ז "עשתה כמעשה בהמה", הרי כשנעשה מעמד ומצב של אתהפכא, אין זה רק כמו שפועלים על אדם להיות כדבעי, אלא כפי שמהפכים "בהמה" ל"אדם", ועד כפי שהאדם הוא בתכלית השלימות.

והרי זוהי מעלת בעל-תשובה לגבי צדיק, כולל גם לגבי העבודה בעניני הרשות באופן ש"בכל דרכיך דעהו"¹³¹ — שכן, בעניני הרשות,

בלתי מוגה).	119 (פ"ה (לעיל ע' 100). וש"נ.
125 (125) נשא ה, כח ובפרש"י.	120 (120) ראה תנחומא חוקת ג. שם ח.
126 (126) סוטה כו, א. וש"נ.	במדב"ר רפ"ט. ועוד.
127 (127) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.	121 (121) ראה יומא סז, ב. פרש"י ר"פ חוקת.
128 (128) ב"ר פ"ל, ו.	122 (122) תהלים לו, ז. וראה חולין שם.
129 (129) ברכות שם. וראה סה"מ תש"ט ע' 183 בהערה.	לקו"ת בחוקותי ג, ב. ובכ"מ.
130 (130) מכאן ואילך — מהנחה בלתי מוגה.	123 (123) ראה שלי"ה ג, רע"א. ועוד.
131 (131) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.	124 (124) כאשר שנעשית טהורה לבעלה, ובאופן של חביבות יתירה מכמו שהי' לפני"ז, ככל קירוב שבא לאחרי הפירוד, ובלשון חז"ל (ראה ברכות לד, ב. זח"ג כא, א. דרמ"צ לט, ב. ועוד) "לרחוק שנעשה קרוב" (מהנחה

גם אם נכשל בהם, הרי אין זה ענין של עבירה שהוא מג' קליפות הטמאות שהם "אסורים וקשורים בידי החיצונים .. עד עת קץ" ¹³², כי אם ענין של קליפת נוגה, שיורד רק לפי שעה, ולאח"ז יכול בנקל לחזור ולעלות לקדושה ¹³², משא"כ בסוטה ("מעשה בהמה") שמדובר אודות דבר איסור, ובמילא, העלי' היא באופן ד"זדוונות נעשו לו כזכיות" ¹³³.

כג. וזהו גם מ"ש בגמרא ¹²⁶ "היתה יולדת .. נקבות יולדת זכרים": החילוק שבין נקבה לזכר בעבודת ה' הוא — שנקבה "דעתה קלה" ¹³⁴ שיוכל להיות אצלה שינויים, היינו, שברגע זה הוא "עובד ה'", וברגע שלאח"ז הוא במצב של נטי' מדרך הישר, משא"כ זכר, שהוא תקיף בדעתו.

וזהו "יולדת זכרים" — שנעשה אצלו התוקף ד"זכר" בעבודת ה', היינו, שעבודתו בהליכה מיום ליום "מחיל אל חיל" ¹³⁵ בתורה ומצוות' היא קיימת לעד, "שפת אמת תכון לעד" ¹³⁵, ובאופן כזה הולך לבטח דרכו להמשיך אלקות בעולם, כמ"ש ¹³⁶ "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט", היינו, שע"י "צדקה ומשפט" הרי הוא ממשיך "אמת הוי'" ¹³⁷ בעניני העולם.

והרי ענין זה ("יולדת זכר") קשור גם עם כללות ענין הגאולה העתידה — כדאיתא בתוס' ¹³⁸ (בשם המכילתא ¹³⁹) ש"כל השירות לשון נקבה חוץ משירה דלעתיד לשון זכר", ועל זה אומרים ¹⁴⁰ "ונודה לך שיר חדש", כמ"ש ¹⁴¹ "שירו לה' שיר חדש", כיון שהגאולה דלעתיד תהי' גאולה אמיתית חזקה וקיימת (שעל זה מורה התוקף של זכר) שאין אחרי' גלות.

וזהו גם מש"נ ¹⁴² "איש ואיש יולד בה", כמבואר בתו"א ¹⁴³ ובלקו"ת ¹⁴⁴ שאע"פ שהסדר הוא ש"איש מזריע תחלה יולדת נקבה" ¹⁴⁵, מ"מ, לעתיד לבוא הנה גם כאשר איש מזריע תחלה תהי' יולדת זכר, והיינו, שאע"פ שהגאולה העתידה תהי' באתערותא דלעילא (שזהו"ע "איש

(132) תניא פ"ז.	(139) בשלח טו, א.
(133) יומא פו, ב.	(140) בנוסח הגש"פ.
(134) ראה שבת לג, ב. וש"נ.	(141) ישעי' מב, יו"ד. ועוד.
(135) משלי יב, ט. וראה תניא פי"ג.	(142) תהלים פז, ה.
(136) וירא יח, יט.	(143) מקץ לו, ג ואילך.
(137) תהלים קיז, ב.	(144) תזריע כ, ג.
(138) ד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.	(145) ברכות ס, א. וש"נ.

מזריע תחלה"), בחסד וברחמים, כמ"ש¹⁴⁶ "ברחמים גדולים אקבצך", מ"מ, תהי' הגאולה באופן ד"יולדת זכר", גאולה חזקה וקיימת שאין אחרי' גלות.

[ניגנו ניגון שמחה, ואח"כ צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "כי אנו עמך"].

* * *

כד. בפרשת השבוע (פ' פינחס) כתיב¹⁴⁷ "אך בגורל יחלק את הארץ", היינו, שחלוקת ארץ ישראל היתה ע"פ הגורל, כדאיתא בגמרא¹⁴⁸ ומדרשים¹⁴⁹ "טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולון, טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום עכו", ועד"ז בנוגע לכל שבט החלק השייך אליו. והנה, ידוע שכל הענינים הגשמיים נלקחים מהענינים הרוחניים — שזהו כללות הענין דסדר ההשתלשלות, שתחילה ישנם העולמות הרוחניים, ומהם נשתלשל העולם הגשמי, כך, שהמציאות של כל הענינים שבעוה"ז הגשמי היא בגלל שיש כדוגמתם בעולם הרוחני, ואדרבה, דוקא בעולם הרוחני היא אמיתית המציאות של הענין שנמצא למטה (מלבד יש הנברא בפועל, שבו ישנו יש האמיתי, כמדובר לעיל¹⁵⁰).

וכמו"כ בנוגע לענין הגורל — שהסיבה לכך שישנו ענין הגורל בגשמיות בנוגע לירושת ארץ ישראל, היא, מפני שישנו בעבודת האדם, בירושת ארץ ישראל ברוחניות¹⁵¹.

כה. והענין בזה:

אדמו"ר הזקן מבאר באגה"ק¹⁵² מאמר רז"ל¹⁵³ "אבןך במאי הוי זהיר טפיי", שכל נשמה ונשמה יש לה ענין מיוחד שצריכה לקיימו בזהירות וזריזות והידור יותר, ביתר שאת ויתר עז, לפי שענין זה הוא עיקר עבודתו, וכל שאר הענינים אינם אלא מצד זה שהתורה היא תורה תמימה ושלמה, שלכן, ביחד עם המצוה העיקרית, ניתנו לו גם כל שאר המצוות, והוא מחוייב בהם כמו כל בני"י, שהרי תורה אחת לכולנה.

146) ישעי' נד, ז. שליט"א.
 147) כו, נה. ראה גם תו"מ ח"ו ס"ע 79 ואילך.
 148) ב"ב קכב, א. הובא בפרש"י שם, נד. וש"נ.
 149) ראה תנחומא פינחס ו. במדב"ר (152) סוס"ז.
 150) פכ"א, ט. פרש"י שם. שבת קיח, סע"ב. וראה שער הגלגולים הקדמה טז. ספר הגלגולים פ"ד.
 151) בהמאמר הנחה בלתי מוגה. — לא נכלל בחלק המאמר שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר

ומסיים אדמו"ר הזקן, שענין זה "אינו בבחינת טעם ודעת מושג, אלא למעלה מבחינת הדעת. . . ודוגמתו למטה הוא בחינת הגורל ממש", ועז"נ¹⁵⁴ "מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו".

והיינו, שהשייכות של ענין פלוני לנשמתו, שבענין זה צריך להיות זהיר טפי, נוגע לא רק לכחותיו הגלויים והעבודה שע"פ טעם ודעת, אלא זה נוגע גם לפנימיות נשמתו, בחי' הגורל, שלמעלה מטעם ודעת.

ומבואר במ"א¹⁵⁵ הבחינה על זה — שכאשר האדם מרגיש שיש לו כמה מניעות ונסיונות באיזו מצוה, שקיומה קשה לו יותר מקיום שאר המצוות, הרי זו הוראה שענין זה הוא הענין השייך לנשמתו על פי הגורל, ולכן מנגד על זה היצה"ר בכל תוקף, כי הוא ענין הנוגע ביותר. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לכל אחד בפרט, כן הוא גם בנוגע למקום ובנוגע לזמן — שבכל מקום ובכל זמן יש ענין שצריך לתקן ביחוד, וזאת, למרות שבהבנה והשגה לא מוצאים ביאור על זה, כיון שזהו ענין שלמעלה מבחינת הדעת, ענין הגורל. וכאמור, הבחינה על זה היא — כאשר היצה"ר מנגד על זה בתוקף, שזהו הסימן שדוקא בענין זה צריך להיות "זהיר טפי".

וזהו המענה לאלו ששואלים קושיות: מדוע תובעים הידורים בענין פלוני, בה בשעה שבמדינה אחרת לא תבעו זאת? ומדוע דורשים מלחמה בענין פרטי, שבמדינה אחרת לא לחמו נגדו? ודוקא על הכשלוך בענין זה מוצאים כמה מיני אמתלאות — הנה כיון שדוקא בענין זה רוצים לסור מדרך הישר, הרי זו ראי' שזוהי המצוה שצריך לתקנה, ולא עוד אלא ביתר הידור וביתר שאת. ומה שיש קושי בדבר — אין זו סיבה לוותר, אלא אדרבה, כיון שזוהי הראי' שזהו ענין עיקרי, שנוגע יותר מכל שאר הענינים בעבודתו בתומ"צ.

כו. והנה, בענין הגורל יש ב' דעות:

(א) ענינו של הגורל הוא — בירור, וכמו בחלוקת הארץ לשבטים, שענינו של הגורל הי' כדי לברר איזה חלק שייך לראובן ואיזה חלק שייך לשמעון, ועד"ז בשאר השבטים.

(ב) ענינו של הגורל הוא — לא רק בירור, אלא גם קנין, היינו,

(154) נוסח התפלה — לפני תפלת השחר. (155) עייג"כ קונטרס העבודה ספ"ו (ס"ע 43 ואילך). וראה גם תו"מ ח"ו ע' 81. וש"נ.

שהגורל גם מקנה להם את חלקם (כמו שאר הקנינים שעל ידם קונים קרקעות או אפילו מטלטלין), ואין צריכים לעשות קנין אחר.

וכפשטות דברי הגמרא במסכת ב"ב¹⁵⁶: "האחין שחלקו, כיון שעלה גורל לאחד מהן קנו כולם" ("בהוא הנאה דקא צייית להדדי גמרו ומקנו אהדדי"), ופשטות הלשון — שאין צורך בקנין נוסף, כיון שהקנין נעשה כבר ע"י הגורל. וכמבואר דעות הרמב"ם והראב"ד¹⁵⁷ ועוד¹⁵⁸ בזה. וביאור הענין בעבודה:

כאשר נקבע ע"פ הגורל שענין זה, מצוה או עבודה מיוחדת, ניתן לחלקו של פלוני — אין זה באופן שהגורל רק מברר שענין זה שייך לחלקו, ואח"כ מניחים אותו לשחות לבדו ("אליין שווימען") ולהלחם עם היצה"ר, אע"פ שזוהי מלחמה חזקה ביותר, אלא הגורל גם מקנה, והיינו, שע"י הגורל למעלה שענין זה נפל לחלקו, קונה הוא את כל הענינים הקשורים עם מצוה ועבודה זו.

ובידעו שכבר ישנם אצלו בהעלם כל הענינים, וצריך רק להביא זאת מן ההעלם אל הגילוי — אזי נעשית עבודתו בשמחה יותר ובחיות, שהרי אין כאן ספק אם יקנה את הענין אם לאו, שהרי כבר הקנו לו את הענין מלמעלה ע"י הגורל, והוא צריך רק להראות את המרות והבעלות שלו, שהוא ממלא בגלוי מה שכבר נפעל בהעלם ע"י הטלת הגורל.

כז. וההוראה מזה:

כשם שכדי להכנס לארץ ישראל, הוצרכה להיות תחילה ההכנה לא רק ע"י נתינת התורה מלמעלה, אלא גם קבלת התורה ע"י המקבלים, ורק לאח"ז היו יכולים לילך ולכבוש את ארץ ישראל, "ארץ טובה ורחבה"¹⁵⁹, כמו"כ כשנמצאים בגלות האחרון, וצריכים לילך אל הגאולה האמיתית, לכבוש את ארץ ישראל, ארץ שבעה אומות במילואה, וכן ארץ ג' האומות "קני קניזי וקדמוני"¹⁶⁰, עד לאופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"¹⁶¹, "נחלה בלי מצרים"¹⁶², שגם היא תתחלק ע"פ הגורל — הרי גם בשביל זה צריכה להיות הכנה והקדמה וכלי, ע"י ירושת ארץ ישראל ברוחניות¹⁶³.

(160) ראה לך לך טו, יט ובפרש"י.

(161) ויצא כח, יד.

(162) שבת קיח, סע"א.

(163) ראה לקמן סל"ב.

(156) קו, ב.

(157) הלי שכנים פ"ב הי"א.

(158) ראה אנציק' תלמודית ערך גורל

(כרך ה' ע' תיז ואילך). וש"נ.

(159) שמות ג, ח. ועוד.

והרי בענין זה יש לכל אחד החלק שלו, והיינו, שאף שיש לו שייכות לכל ארץ ישראל כולה, שכן, בבואו לכל מקום בארץ ישראל הרי הוא בא לארץ שלו, ומחוייב שם בכל המצוות התלויות בארץ, אף שאין זה חלקו בארץ, מ"מ, בחלקו בארץ יש לו עבודה מיוחדת שבה צריך להיות "זהיר טפיל", בהידור יותר, וכאמור, שכבר הקנו לו כל הדרוש לעבודה מיוחדת זו, ועליו רק להביא זאת מן ההעלם אל הגילוי.

וכאשר יעשה זאת יהודי אחד, שני ושלישי, הנה בצירוף כולם יחד משיכו — מלמעלה מעשרה טפחים למטה מעשרה טפחים — את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין"].

* * *

כח. ההתקשרות לנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה, צריכה להיות בכל כחות הנפש, שלא ישאר בנפשו כח או ענין שאינו מקושר.

ובפרטיות: התקשרות במחשבה — ע"י ההבנה והשגה בלימוד תורתו של הנשיא; התקשרות בדיבור — ע"י לימוד תורתו בדיבור; והתקשרות במעשה — ע"י עשיית הענינים והפעולות שרצה והנהיג כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ועוד זאת, שבענינים אלו מלובשים כל כחות הנפש: במחשבה, בפרט בלימוד תורתו — מלובש כח השכל; בהענינים דגמ"ח — מלובש ההרגש ומדות שבלב; ועשיית כל הענינים הנ"ל צריכה להיות (לא באופן ד"מצות אנשים מלומדה"¹⁶⁴, אלא) ברצון, "לרצונכם"¹⁶⁵, כולל גם פנימיות הרצון, כח התענוג, כך, שהוא מקשר את כל כחות נפשו.

כט. וכיון שענין זה צריך להיות גם במעשה, לעסוק בהפעולות שבהם עסק כ"ק מו"ח אדמו"ר,

ובפרט שכל אחד יודע בעצמו, ע"פ החשבון, שלפעמים חסר בהתקשרות שע"י מחשבה ודיבור ושאר כחות הנפש,

הנה העצה היעוצה לזה היא — נתינת צדקה:

רבינו הזקן מביא בתניא¹⁶⁶ שצדקה "שקולה כנגד כל המצוות"¹⁶⁷,

(164) ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג), (166) פל"ז (מח, ב).

(ב). ובכ"מ. (167) ב"ב ט, א. ירושלמי פאה פ"א ה"א.

(165) קדושים יט, ה.

ומבאר, ש"בצדקה שאדם נותן מיגיע כפיו, הרי כל כח נפשו החיונית מלוכב בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשתכר בו מעות אלו, וכשנותן לצדקה הרי כל נפשו החיונית עולה לה", ומוסיף, ש"גם מי שאינו נהנה מיגיעו, מ"מ, הואיל ובמעות אלו הי' יכול לקנות חיי נפשו החיונית, הרי נותן חיי נפשו לה"¹⁶⁸.

ונמצא, שע"י נתינת צדקה נעשה מעין התקשרות חיי נפשו, היינו, בכל הכחות הקשורים עם חיי נפשו.

ובפרט כאשר נתינת הצדקה היא באופן שעבודא דר' נתן, דמי ש"נושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו שמוציאין מזה ונותנין לזה"¹⁶⁹ — שהרי ישנם הענינים שרבינו נשיאינו לקח על עצמו להיות משועבד להם, וא"כ, ע"י הנתינה עבור ענינים אלו, "מוציאין מזה ונותנין לזה", לוקחים את ה"שעבוד" של רבינו נשיאינו.

ל. וזהו הטעם למנהג הטוב שהונהג — בלי נדר — בשנים האחרונות¹⁷⁰, שבי"ב תמוז (בשעת ההתוועדות) מתנדב כל אחד עבור החזקת המוסדות-חינוך על טהרת הקודש שנקראים על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר, "אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש", בכל מקום שהם, בארץ-הקודש ת"ו ובחוץ-לארץ, אשר, שמא מילתא היא¹⁷¹, להעמיד תלמידים (ילדים וילדות) שיתחנכו כפי רצון וכוונת רבינו בעל השמחה, אשר "כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך הוי"¹⁷².

וכיון שהתנדבות זו נוגעת לענין ההתקשרות (כנ"ל), הרי מובן שהפירסום בזה אין בו שום מעלה, הלואי שלא יקלקל — לכן המנהג הוא שכל אחד נותן את נדבתו בחשאי ובהצנע לכת, ובפתקא מיוחדת כותב את שמו ושם אמו, בכדי שיזכירו אותו על הציון.

אמנם, כמדובר פעם¹⁷³, מי שרוצה דוקא בפירסום, יותרו לו, והרי הדבר נתון לרשותו של כל אחד ואחד, והעיקר, שתהי' הנתינה כפי נדבת לבו גדולה יותר, ביד פתוחה ורחבה, וברצון, כולל גם פנימיות הרצון, כח התענוג¹⁷⁴.

(171) ראה ברכות ז, ב. יומא פג, ב. זהר ח"א ו, סע"א. ח"ב קעט, סע"ב. ועוד.

(172) ישע"י סא, ט.

(173) ראה תו"מ חיי"ג ס"ע 246 ואילך. וש"נ.

(174) ראה לקו"ת שה"ש כח, ד. וש"נ.

(168) ראה ג"כ ב"ק קיט, א. ויק"ר פכ"ב,

ו.

(169) פסחים לא, א. וש"נ.

(170) ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד

טו"ז (תו"מ חיי"ז ס"ע 58 ואילך). וש"נ.

לא. וגדולה מעלת הצדקה, שנאמר עלי¹⁷⁵ "ובחנוני נא בזאת". — בנוגע לכל הענינים כתיב¹⁷⁶ "לא תנסון את הוי", ויש מונין זה במנין הלאווי¹⁷⁷, אבל בצדקה כתיב "ובחנוני נא בזאת", שמותר לבחון את הקב"ה.

והקב"ה בודאי יעמוד בהבחינה — שיקיים את הבטחתו "עשר בשביל שתעשר"¹⁷⁸, שיברך בעשירות,

ובאופן ברכתו של הקב"ה: יברך בממון, וישמרך מן המזיקין¹⁷⁹, היינו, שישתמשו בהעשירות עבור דברים בריאים ושמחים ("געזונטע זאכן און פרייליכע זאכן"), הוא ובני ביתו.

(ואח"כ אמר:)

מסתמא יחלקו עתה את המעטפות שבהם יוכלו להכניס את הכסף בהצנע לכת, וכן את הפתקים שעליהם יוכלו לציין את השמות בהצנע לכת.

ויעשו זאת מתוך שמחה, ע"י ניגון שמת, וכל המרבה הרי זה משובח.

[ניגנו "והריקותי לכם ברכה". ואח"כ התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון ההקפות].

* * *

לב. בנוגע לענין חלוקת הארץ, ישנו לימוד נוסף, אשר, ככל עניני התורה, נוגע הוא על כל הזמנים וכל המקומות.

ובהקדם המוזכר לעיל (סכ"ד) שהענין של ארץ ישראל ברוחניות ישנו בכל זמן ובכל מקום:

ארץ ישראל היא "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"¹⁸⁰. וענינה ברוחניות — שעבודת האדם היא באופן שמעמיד את עצמו במעמד ומצב שבד' אמותיו תהי' השראת הקדושה באופן תמידי, ע"ד ש"תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", והרי ענין זה ניתן ברשותו ובכחו של כל אחד, מבלי

(175) מלאכי ג, יו"ד. וראה שו"ע יו"ד דרכים) ח"ב לרמב"ם ס"י סד.
 סו"ס רמז. (178) שבת קיט, א. וש"נ.
 (176) ואתחנן ו, טז. (179) נשא ו, כד ובספרי.
 (177) ראה דרך מצוותיך (לבעה"מ פרשת עקב יא, יב. (180)

שאף א' יוכל להיות בעה"ב עליו, ותלוי לגמרי בבחירתו החפשית של כאו"א.

יש בזה הענין ד"אך בגורל יחלק את הארץ", היינו, שנוסף על כללות העבודה באופן האמור, הנה בזה גופא יש לכל אחד עבודה מיוחדת, כנ"ל.

ובענין זה ניתוסף עוד סיפור¹⁸¹ — הסיפור דבנות צלפחד¹⁸², כמבואר במדרשי חז"ל¹⁸³ שחיבת הארץ היתה אצל הנשים יותר מאשר אצל האנשים¹⁸⁴.

לג. וכמו"כ מצינו קדימת הנשים לאנשים במתן-תורה — כמ"ש¹⁸⁵ "כה תאמר לבית יעקב (אלו הנשים, ואח"כ) ותגיד לבני ישראל",

וכן בעשיית המשכן — עליו נאמר¹⁸⁶ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ע"י הלוחות שבארון¹⁸⁷, שמזה מובן שהתכלית דנתינת התורה היא עשיית המשכן — כמ"ש¹⁸⁸ "ויבואו האנשים על הנשים",

והרי התכלית דעשיית המשכן ("ושכנתי בתוכם") היא — לא רק עבודה רוחנית כפי שהי' במדבר, אלא גם אופן העבודה כבואם אל ארץ נושבת, בהכניסה לארץ ישראל; וגם בענין זה מצינו מעלת הנשים, שאצלן היתה חיבת הארץ יותר מאשר אצל האנשים.

ג' ענינים אלו — מ"ת, עשיית המשכן, וכניסה לארץ ישראל — קשורים ("קייטלען זיך") זה בזה, והם המשך אחד:

התחלת כל הדברים הוא — מתן-תורה, כמאמר¹⁸⁹ "אסתכל באורייתא וברא עלמא", הרי שהתחלת כל הדברים הוא קבלת התורה שקדמה לעולם ולטבע.

תכלית כל הדברים הוא — לעשות לו ית' דירה בתחתונים, והו"ע הכניסה ל"ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה", דעם היות שבא"י התחיל סדר הטבע, ל"ט המלאכות (החורש וכו'), עובדין דחול, מ"מ, הרי בכל הענינים צ"ל נרגש אלקות, "תמיד עיני ה' אלקיך בה", שהו"ע המשכת הקדושה בארץ הגשמית הלזו התחתונה, אשר, קודם גאולה העתידה הרי

(181) ראה גם שיחת י"ג תמוז תשט"ו
 סל"א ואילך (תו"מ ח"ד ע' 208 ואילך).
 (182) פרשתנו (פינחס) כז, א ואילך.
 (183) ראה תנחומא שם ז. במדבר"ר פכ"א,
 יו"ד. פרש"י שם כו, סד. כז, א.
 (184) ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד
 סכ"ו (תו"מ ח"ז ס"ע 67 ואילך).
 (185) יתרו יט, ג (ובמכילתא ופרש"י).
 (186) תרומה כה, ח.
 (187) ראה רמב"ן ר"פ תרומה.
 (188) ויקהל לה, כב ובפרש"י ורמב"ן.
 (189) זח"ב קסא, רע"ב.

זה ענינה של ארץ ישראל, ולעתיד לבוא יהי' כן בכל הארצות, כמארו"ל¹⁹⁰ "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות".

והממוצע בין התורה וארץ ישראל (שעל ידו נמשכת התורה בעניני העולם) הוא בנין המשכן מזהב כסף ונחושת כו', כיון שבמשכן מקום הארון אינו מן המדה¹⁹¹, מקום ובלי מקום כאחד.

ובכל ג' דברים אלו מצינו שהיתה להנשים זכות מיוחדת וכחות מיוחדים, עד כדי כך, שעל ידם דוקא הוא קיום כל הענינים גם לאנשים, כמ"ש גבי מ"ת (התחלת כל הדברים וקיומם) שע"י שהקדים תחלה את "בית יעקב", נעשה הקיום גם ב"בני ישראל"¹⁹².

לד. ובענין זה יש הדגשה יתירה בנוגע להכניסה לארץ ישראל:

בהכניסה לארץ ישראל התחילה טירחא יתירה אצל הנשים במיוחד, שלא בערך לגבי היותם במדבר — כי, בנוגע למלאכות שהאשה מחוייבת לעשות לבעלה, הנה מלבד המלאכות התלויות בחביבות, כמו מזיגת הכוס והצעת המטה, שאפילו יש לה כמה שפחות צריכה לעשותן בעצמה¹⁹³, הרי כל שאר המלאכות, רובן ככולן לא היו במדבר;

הכנת המזון — הרי במדבר ירד ה"מן", ומים מבארה של מרים, כך, שהמזון הי' מן המוכן. ובנוגע ללבושים — הרי במדבר היו הלבושים גדלים עמהם, וענני הכבוד היו מגהצים אותם¹⁹⁴. ונמצא, שבהיותן במדבר, לא היתה לנשים טירחא במלאכות אלו, וכל עיסוקן הי' בחינוך הבנים והבנות.

וכיון שכן, הרי, ע"פ שכל, לא היו הנשים צריכות לרצות להכנס לארץ ישראל.

ואעפ"כ, היתה אצלן חיבת הארץ — היפך הנהגת המרגלים שלא רצו להכנס לארץ ישראל, באמרם שהיא "ארץ אוכלת יושבי"¹⁹⁵ — שהסכימו לקבל על עצמן את כל המלאכות הנוספות,

מתוך תקוה, אשר, בכניסתן לשם, יעשו מ"ארץ כנען" "ארץ ישראל", ארץ קדושה, דהיינו, מן הקצה אל הקצה: מהתועבות דמעשה ארץ כנען¹⁹⁶, עד לתכלית הקדושה שיכולה להיות בארץ הגשמית, שזוהי

193 ראה רמב"ם הל' אישות פכ"א ה"ג"ד.

194 פרש"י עקב ח, ד.

195 שלח יג, לב.

196 ראה אחרי יח, ג ובתו"כ ופרש"י.

190 ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ'

שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג.

191 יומא כא, סע"א. וש"נ.

192 שמו"ר במקומו, פכ"ח, ב.

ארץ ישראל, ובארץ ישראל עצמה המקום היותר מקודש — עירות המוקפות חומה וכו', ככל ה"עשר קדושות" שנישנו במשנה¹⁹⁷.

לה. וענין זה, שבנות צלפחד חיבבו את הארץ, נכתב בתושב"כ, בתור הוראת-דרך לנשי ובנות ישראל בכל הדורות הבאים, כיצד צריכים לילך לארץ הקדושה:

על נשי ובנות ישראל מוטלת אחריות, וניתנה להם הזכות והכחות, לא רק בענינים הקשורים עם חביבות כו', ולא רק בענינים הקשורים עם חינוך הבנים והבנות, אלא גם בנוגע לכללות הנהגת הבית,

ואפילו בנוגע להנהגת הבעל גם כאשר יוצא מחוץ לביתו (ואילו היא — "כל כבודה בת מלך פנימה"¹⁹⁸), שכן, בידעו שבשוכו לביתו ישאלוהו כיצד התנהג בעניניו בחוץ, וכאשר יתברר שהנהגתו היתה ע"פ חכמת התורה [כמדובר לעיל (בהמאמר¹⁹⁹) שהענין ד"משפטים" הוא לשפוט כל דבר, גם עניני הרשות, אם זה מתאים ע"פ שכל וחכמת התורה], אזי יסתכלו עליו "בעין יפה", שהתנהג כראוי ליהודי-תורני ("א תורה איד"), ואם יתברר שנכשל בענין מסויים שהי' צריך להתנהג באופן אחר, הרי זה יגרום אי-שביעות-רצון — הרי זה משפיע עליו להתנהג כדבעי גם בהיותו במשרדו או בעבודתו ובמלאכתו.

ונקודת ההוראה שכל אשה צריכה להביא אל הפועל במקומה ובזמנה:

בכל עניני צריכה להיות נרגשת החיבה להנהגה ד"עיני ה' אלקיך בה", ובאופן ד"תמיד", היינו, לא רק בשבת ויו"ט, אלא גם בימות החול ובעניני חול יורגש שכאן נצב הקב"ה ("אָט-דאָ שטייט דער אויבערשטער"), כמ"ש בתניא פרק מ"א: "והנה ה' נצב עליו . . ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי".

וכאשר תהי' אצל האשה חיבה גלוי' להנהגה באופן ש"תמיד עיני ה' אלקיך בה", בכל ענין פרטי ופעולה פרטית, אפילו בימות החול ובעניני הרשות — הרי זה מעמיד את הבית כולו, יחד עם הבעל, גם בהיותו מחוץ לביתו, באופן שתהי' שם דירה לו ית', המשכת אלקות.

וכאשר נמצאים יחד עם הקב"ה — אזי "ה' לי לא אירא"²⁰⁰, "לא אירא רע כי אתה עמדי"²⁰⁰, היינו, שמתבטלים כל המניעות והעיכובים,

199) תהלים קיח, ו.
200) שם כג, ד.

197) כלים פ"א מ"ו ואילך.
198) תהלים מה, יד.

ויתירה מזה, שהקב"ה נותן את כל המצטרך באופן ש"בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני גוי כוסי רוי"י²⁰¹, לא רק באופן של כשרות, אלא גם באופן של מנוחה וכבוד,

ובפשטות — "ארץ טובה ורחבה" בעבודה הרוחנית, שע"ז נמשך טוב והרחבה בכל הענינים הגשמיים, בבני חיי ומזוני רויחא. [ניגנו ניגון ה"בינוני", ואח"כ צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון הצ"צ].

* * *

לוי. בעניני קדושה רואים אנו שכאשר מאיזו סיבה שתהי' נעשה גרעון באיזה מקום או באיזה ענין, הנה בחסדי ה' נעשה תוספת בענינים אחרים, כדי למלא — באיזו מדה שהיא — את החסרון שנעשה בענין זה.

וכפי שמצינו החל מהחטא הראשון שלאחרי מ"ת, חטא העגל — כדאיתא בגמרא²⁰² "אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד", ועד"ז איתא במדרש²⁰³ ש"אמר לו הקב"ה (למשה) אל תצטער בלוחות הראשונות שלא היו בהם אלא עשרת הדברות בלבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות, הה"ד²⁰⁴ ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושי", היינו, שניתוספו כו"כ ענינים בתורה כדי למלא את הגרעון והחסרון שנעשה ע"י חטא העגל.

ועד"ז בנוגע לחורבן ביהמ"ק [שבא ע"י חטא העגל, כמ"ש²⁰⁵ "וביום פקדי ופקדתי", וכן "ויבכו העם בלילה ההוא"²⁰⁶, שמזה באה הבכי' של תשעה באב²⁰⁷, שהו"ע החורבן], שע"ז בטלו כו"כ ענינים, החל מענין הקרבנות, שבו תלויים כל עניני עליית העולמות וההמשכות בעולמות, וכמדובר¹⁵⁰ ש"רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס"²⁰⁸ — הנה כדי למלא חסרון זה, נתפשט ענין התפלה, ש"במקום קרבנות תקנום"²⁰⁹, יותר מאשר בזמן שביהמ"ק הי' קיים²¹⁰, אשר, אע"פ שזהו"ע של בקשת

(207) ראה תענית כט, א. וש"נ.

(208) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.

(209) ראה ברכות כו, ב. זח"ב כ, ב.

(210) ראה לקו"ת חוקת סב, א. וראה גם

תו"מ חט"ו ע' 70. וש"נ.

(201) שם, ב"ה.

(202) נדרים כב, ריש ע"ב.

(203) שמו"ר רפמ"ו.

(204) איוב יא, ו.

(205) תשא לב, לד.

(206) שלח יד, א.

סליחה ומחילה על עוונות ופשעים, הרי בינתיים, בשעת התפלה, מתחבר ומתקשר הוא עם זה שעליו נאמר²¹¹ "דע לפני מי אתה עומד" — מלך מלכי המלכים הקב"ה!

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לענינים כלליים, כן הוא גם בנוגע לענינים פרטיים — שכאשר ישנו כשלוך ("א דורכפאל") בענין מסויים, אזי נתנים מלמעלה כחות על ענין התשובה, שהם כחות נעלים יותר מהכחות שנותנים על העבודה דלימוד התורה וקיום המצוות ע"ד הרגיל, בדוגמת החילוק בין הסיוע לאדם הנמצא במקום מישור שיוכל לעלות "בהר הוי"ש"²¹², שהוא נקל יותר מהסיוע למי שנפל ל"בירא עמיקתא"²¹³ שצריכים להוציאו מבור עמוק ולהעלותו לפיסגת "הר ה'".

לז. ולכן: למרות העובדה שהגלות הולך ומעמיק,

— שהרי מדור לדור הולך ומתמעט גילוי אלקות, וכפי שנאמר עוד בזמן הש"ס: "אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם .. אנו כחמורים, ולא כחמורו של ר' פנחס בן יאיר"²¹², ועאכו"כ לאחרי שעברו ריבוי דורות בתנועה של "אכשור דרא" (בתמי)²¹³, עד לדור האחרון הנקרא "דרא דעקבתא דמשיחא", בדוגמת ה"עקב" שבגוף האדם, שהחיות שבו מועט ביותר עד שכמעט אינו נרגש²¹⁸ —

כך שהיו יכולים ליפול בתנועה של "יאוש שלא מדעת"²¹⁴,

מ"מ, בנוגע לתורה, הנה בחמלת ה' ישנה תנועה הפכית — שמזמן לזמן הולך וניתוסף בתורה לגבי מה שהי' עד עתה, ע"י "תלמיד ותיק" שמחדש חידושים בתורה כהלכה (דאל"כ, אינו "תלמיד ותיק"), ומגלה מה שנאמר למשה מסיני²¹⁵, וכדאיתא בזהר²¹⁶ שבכל יום צריך להיות ענין של הוספה בתורה, "לאפשא לה".

ונמצא, שלא זו בלבד שבמשך הזמן לא נעשה מיעוט בתורה, אלא אדרבה, שניתוספו עוד ענינים בתורה; אלא, שההוספה אינה בהבנה והשגה, שבזה אנו "כנס לגבי הענק"²¹⁷, כי אם בנוגע לדיעת הענינים, שמדור לדור ומשנה לשנה ניתוספו ונתגלו עוד ענינים בתורה.

(215) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ועוד.
(216) ח"א יב, ב. הובא בתו"א מקץ לט, ד.
(217) ראה שבלי הלקט בראש הספר (בשם ר' ישע"י מטראני). הקדמת החוות דעת לפירושו לשר"ע יו"ד. המשך תרס"ו ע' ת. ובכ"מ.

(211) ראה ברכות כח, ב.
(212) שבת קיב, ב. וראה לקו"ש חט"ו ע'
281 הערה 14. וש"נ.
(213) יבמות לט, ב (ובפרש"י). וש"נ.
(214) ב"מ כא, ב. וראה גם תו"מ ח"ג
ריש ע' 71. וש"נ.

לח. וזוהי גם התנועה הכללית שחידש כ"ק מו"ח אדמו"ר²¹⁸, בעל השמחה, בבואו למדינה זו — שתהי' הפצת התורה באופן חדש — שבכל שנה ושנה יסעו למשך שבועות אחדים לכמה מקומות ופינות רחוקות בקצוי ארצות-הברית (ובמדה האפשרית גם במדינות שמחוזה לה), כדי להביא דבר ה', תורה ומצוותי', גם למקומות כאלו שלא זו בלבד שאין שם תומ"צ, אלא אין שם אפילו רעב ורצון על זה, ואפילו לא ידיעה שישנו ענין כזה בעולם...

ובאופן שישאר מזה רושם קיים על מנת להביאו במעשה, ש"המעשה הוא העיקר"³², בכל מקום ומקום עד כמה שאפשר ("אויף וויפל עס לאָזט זיך"),

ואין כל ספק בכך, שבכל מקום ומקום יכולים לפעול משהו, שהרי גם כאשר "אני ישנה — בגלותא"²¹⁹, "לבי ער — להקב"ה", "לגאולה"²²⁰. ובקשר לשאלה: למה לא עשו זאת לפני עשרות שנים, כאשר העולם הי' מזוכך ומבורר יותר, כך, שהעבודה היתה בקלות יותר מאשר עכשיו — הרי היא הנותנת:

כיון שמצד כמה פרטים ירד הדור דרגא למטה — צריכים להתאמץ בצד הקדושה ולהוסיף כמה פעמים ככה בענינים ד"נר מצוה ותורה אור"³³, וכיון שיודעים ש"כל ישראל ערבים זה בזה"²²¹, צריכה ההוספה להיות באופן שיביאו את עניני התומ"צ גם לאלו אשר "בשם ישראל יכונה"²²², ואינם יודעים אודות עניני תומ"צ, והיינו, שלא להמתין עד שיתעורר וירגיש שחסר לו משהו, אלא לבוא אליו, להעירו משנתו, ולומר לו: הא לך עניני תומ"צ מן המוכן, "פתח פיך"²²³ ו"הרחב פיך", ואז — "ראמלאהו"²²⁴.

וכמו"כ מובן בנוגע לאלו שנוסעים לעסוק בכך, ויש להם טלטולים ובלבולים, "זיי ווערן אויסגעריסן" בגשמיות ואפילו ברוחניות, ובמילא יכולים הם לשאול: מה לנו ולענין הזה? די ומספיק כפי שהי' לפני עשרים ושלושים שנה, שלא הי' כל הענין הזה, ואעפ"כ עמד העולם על מכונו... — עליהם לדעת, שלא כימים הראשונים הימים האחרונים: כיון

221) שבועות לט, סע"א. וש"נ.
222) לשון הכתוב — ישעי' מד, ה. וראה תר"מ ח"ג ע' 176. וש"נ.
223) משלי לא, ח"ט.
224) תהלים פא, יא.

218) ראה סה"ש תש"ט ע' 324, ובהערה 61 שם. וראה גם תר"מ ח"ז ע' 99. וש"נ.
219) זח"ג צה, א.
220) ראה שהש"ר עה"פ (פ"ה, ב (א)).
יל"ש שם (רמז תקפח). ועוד.

שנעשית חלישות בענין אחד, צריך להיות חיזוק כמ"פ ככה, עי"ז ש"אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים"²²⁵, ואם הי' רגיל ללמוד תורה רק במקום זה, ילמד בשני מקומות, עד שתהי' הפצת התורה והמעיינות "חוצה", ועד להקצה היותר תחתון שב"חוצה", שזוהי ההכנה ל"יפוצו מעינותיך חוצה" שע"י משיח צדקנו, שאז תתפשט ארץ ישראל בכל הארצות¹⁹⁰, ו"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"²²⁶.

לט. וכל אלו שמשתדלים ומשתתפים בזה, בממונם, ועאכו"כ ביגיעתם וטירחת גופם, ועאכו"כ אלו שמשתתפים בזה גם בנשמתם, היינו, שמניחים את עצמם הצדה למשך כמה שבועות ומשתדלים בטובתו של הזולת להביא אליו דבר ה', 'נר מצוה ותורה אור' — מובטח להם שיקויים בהם מ"ש רבינו הזקן²²⁷ ש"נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה". ובודאי שלא זו בלבד שלא יחסר אצלם בהענינים שעוסקים בהם, אלא אדרבה: "עשר בשביל שתתעשר", היינו, שע"י נתינת ה"צדקה", מעשר, יתוסף אצלם עשר פעמים ככה בהענינים שנותנים להזולת, נוסף על הכנת והכשרת המוח והלב, שבזה יתוסף אלף פעמים ככה.

מ. כוונת הדברים היא בנוגע לבחורים והאברכים שעומדים לנסוע בימים הקרובים, בשעה טובה ומוצלחת, להביא את דבר ה' לפינות רחוקות, בארה"ב, במדינות הסמוכות או במדינות הרחוקות.

ויהי' שתהי' נסיעתם מתוך הצלחה מופלגה בפעולתם ("אין דעם אויפטאָן") בכל מקום בואם, לא רק באופן מקיף, אלא גם באופן פנימי, שישאר רושם ופעולה ניכרת לימים שלאח"כ²²⁸,

ועי"ז תהי' להם הצלחה מופלגה בעניניהם הפרטיים — בלימוד התורה ביראת שמים ובקיום המצוות בהידור, מתוך שמחה וטוב לבב. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שכל הנוסעים יאמרו "לחיים", וינגנו ניגון שמחה.

אח"כ צוה לנגן ניגון מאדמו"ר מהר"ש. "והיא שעמדה". "צמאה לך נפשי".]

* * *

(227) תו"א בראשית א, ב.
(228) ראה גם תו"מ ח"ו ע' 101 ואילך.

(225) נסמן לעיל הערות 16-17.
(226) ישעי' יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.

מא. כ"ק מו"ח אדמו"ר כותב בא' מרשימותיו (ויש מעין זה גם ברשימה שכבר נדפסה²²⁹), שביום השמחה באים כל הרביים להיכלו של בעל השמחה²³⁰, והוא אומר בפניהם תורה.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר כותב זאת אודות אביו, שכל הרביים באו להיכלו, והוא, בעל השמחה, בעל ההילולא, אמר לפניהם מאמר, וכותב גם התחלת התורה-המאמר.

ומזה מובן, שכך הוא גם אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר עצמו — בנוגע ליום השמחה (יום הגאולה) שלו, ובפרט שיום השמחה הוא גם יום ההולדת שלו, היינו שיש בו ב' ענינים.

ומלבד זה (הנעשה בהיכלו של בעל השמחה) — הרי עתה חוגגים את שמחת הגאולה די"ב-י"ג תמוז בכו"כ מקומות בעולם, הן בחצי כדור זה והן בחצי כדור העליון, הן בארץ ישראל והן בחוץ לארץ.

ובכן:

מבלי הבט על הפסק הזמן והפסק המקום, ומבלי הבט על ההפסק שבין עולם לעולם — הרי בכחם של ישראל להתאחד כולם יחד,

— ע"י התורה והמצוה, תורה אחת לכולנה, מעומק תחת עד עומק רום, עד לעצמות ומחות, שהרי החילוק אינו אלא בכך שניתוסף עוד לבוש כו', אבל עצם התורה ועצם המצוה הוא בשוה אצל כולם, שזהו שהתומ"צ נקראים בשם "עדות"²³¹, כיון שהם מעידים על עצמות ומחות, שהוא בשוה בכל העולמות כולם, בכל המקומות ובכל הזמנים —

כך שכל החוגגים את חג הגאולה מתאחדים כולם יחד — בהיכלו של בעל השמחה, שבה נערכת השמחה, ובעל השמחה אומר תורה, וכולם שומעים קול תורתו.

כל מי שיש לו איזו שייכות ("עפעס אַ שייכות") אל בעל השמחה — ברור הדבר שמכניסים אותו להיכלו של בעל השמחה; החילוק הוא רק אם מושיבים אותה בשורה זו או בשורה אחרת (כפי שמצינו בגמרא²³² שישנו כו"כ שורות), אבל בכל אופן נמצאים בהיכל זה. וכיון שזוהי "רשות היחיד", הנה גם כאשר היא גדולה ביותר, הרי כולה, מהקצה

(229) ראה רשימתו שנעתיקה בתו"מ ח"ב (231) ראה בהמאמר פ"ז (לעיל ע' 101).
 ע' 207 הערה 16. וש"נ.
 (230) ראה גם סה"ש תשי"ג ע' 186. תש"ט (232) ב"ק קיז, סע"א. מנחות כט, ב. ועוד.
 ע' 292.

התחתון עד להקצה העליון, רשות אחת היא, כפי שמצינו שרשות היחיד אינה מוגבלת בגדלה, שבוקעת ועולה עד לרקיע²³³, וכולה כד' אמות שויא²³⁴.

באמת, הרי כן הוא בכל הענינים ובכל השנה כולה, כפי שכותב רבינו בתניא²³⁵ "בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה", היינו, שמצד זה ש"אב א' לכולנה" שוים ומתאחדים ביחד כל בני"מכל הדורות, ללא הבדלים. וכיון שרבינו הזקן כותב זאת בנוגע לפועל בעולם הזה, בהנהגתו של איש פרטי ביחס לאיש פרטי חבירו — הרי מובן שהענין ד"אב א' לכולנה" אינו אי-שם לא בעולם הזה ("ערגעץ וואו ניט אין דעם עולם"), אלא זהו ענין שפועל פעולתו בעוה"ז הגשמי והחומרי, ואפילו כאשר מדובר אודות כאלו שנקראים בשם "בריות", כיון שאין להם מעלות נוספות (כפי שמסיים בהמשך הפרק).

ועאכו"כ בעת רצון, ובעת שמחה, ששמחה פורצת גדר²³⁶ — הרי בודאי שיש בכח להתאחד עם כל בני"מ שמתוועדים עתה, בכל משך המ"ח שעות של ב' המעת-לעת די"ב-י"ג תמוז, בכל המקומות, ובאופן שכולם יחד מתאחדים עם בעל השמחה, עם כל אלו שמתוועדים בהיכלו. ויה"ר שענין זה יומשך גם על כל השנה כולה — שתורגש ההשפעה והפעולה במחשבה דיבור ומעשה של הימים הבאים לקראתנו לשלום.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אבינו מלכנו". ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — עשר פעמים). "ניע זשוריצי כל אפצי" (וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד מלוא קומתו ורקד על מקומו). ואח"כ אמר:]

שיהי' קיץ בריא וקיץ שמח,

ובקרוב יקויים ש"תחלק הארץ" — כפשוטו — לנו, בתוך כלל ישראל, בי"ג הגבולים שיהיו לעתיד לבוא²³⁷, ע"י משיח צדקנו, אמן.

* * *

מב. כיון ש"דבר בעתו מה טוב"²³⁸, הרי, אע"פ שהבא לקמן הוא

(236) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

ועוד.

(237) ב"ב קכב, א.

(238) משלי טו, כג. וראה סנהדרין קא, א.

(233) שבת ז, סע"א. וש"נ.

(234) ראה עירובין ס, ב.

(235) רפ"ב.

דין מפורש בשלחן-ערוך ובכמה ספרים, מ"מ, הרי זה "דבר בעתו",
ובפרט במעמד כו"כ מבנ"י, שבודאי יפרסמו זאת:

כיון שנמצאים עתה בימי הקיץ, שזהו הזמן שנוסעים ל"קאָנטרי"
(כפי שנקרא בלשון המדינה) — הרי מצוה גדולה לפרסם בה "קאָנטריס"
אשר "הלכות צניעות" שבשלחן-ערוך הם לא רק עבור ימי החורף אלא
גם עבור ימי הקיץ, ולא רק בעיר אלא גם ב"קאָנטרי", ולא רק לקטנים
אלא גם לגדולים, ולא רק לגדולים אלא גם לגדולי הגדולות.

ויעזור השי"ת שיהי' קיץ בריא, קיץ כשר, וקיץ בריא ושמח.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "כי בשמחה תצאו"].

